





# INDHOLD

<b>3</b>	<b>FORORD</b>
<b>4</b>	<b>RAMMERNE FOR EU-SAMARBEJDET</b>
4	DEN ØKONOMISKE OG FINANSIELLE KRISE
6	IRLANDS NEJ
8	UDVIDELSEN
10	LISSABON-STRATEGIEN
11	EUROENS 10-ÅRS JUBILÆUM
<b>13</b>	<b>DET KLASSISKE SAMARBEJDE</b>
14	KLIMA- OG ENERGIPAKKEN
16	ENERGISIKKERHED
17	STYR PÅ SPRØJTEMIDLERNE – OG DET DANSKE GRUNDVAND
19	TÆNK SMÅT FØRST – NY FOKUS PÅ SMV'ERNE I EU
20	SIKKERT LEGETØJ
21	ET INDRE MARKED FOR VIDEN
22	LOFT OVER ARBEJDSTIDEN
23	PATIENTRETTIGHEDER OVER GRÆNSERNE
24	BEDRE OG RENERE LUFTRAFIK I EUROPA
25	SIKKERHED OG MILJØ TIL SØS
26	FØDEVARER, LANDBRUG OG FISKERI: MANGE RESULTATER I 2008
28	WTO OG DOHA-RUNDEN
<b>29</b>	<b>FRIHED, SIKKERHED OG RETFÆRDIGHED</b>
30	EU-BORGERNES RET TIL FRI BEVÆGELIGHED OG METOCK-DOMMEN
31	STYRKET FOKUS PÅ INDVANDRING OG ASYL
32	NYE KRAV TIL VISUMFRI INDREJSE I USA
33	UDVIDELSE AF SCHENGEN
34	GENSIDIG ANERKENDELSE
35	INDSATSEN MOD TERRORISME
<b>37</b>	<b>DEN FÆLLES UDENRIGS- OG SIKKERHEDSPOLITIK</b>
38	STYRKEDE BÅND TIL EU'S NABOER
40	KOSOVO – EULEX, EU'S STØRSTE CIVILE MISSION
41	EU'S INDSATS MOD PIRATER
42	MENNESKERETTIGHEDER
43	MELLEMØSTEN
44	EU'S UDVIKLINGSBISTAND
45	EU OG AFRIKA
46	EU OG ASIEN
48	EU OG LATINAMERIKA

**Udenrigsministeriet**

EU 2008  
Beretning til Folketinget  
vedrørende udviklingen  
i Den Europæiske Union 2008  
Maj 2009

**Udgiver**

Udenrigsministeriet  
Asiatisk Plads 2  
1448 København K

Telefon: 33 92 00 00  
Fax: 32 54 05 33  
E-mail: [um@um.dk](mailto:um@um.dk)  
Internet: [www.um.dk](http://www.um.dk)

**Design**

Designgrafik

**Tryk**

Udenrigsministeriet

Teksten kan citeres frit

## 2008 – SAMMENHOLD I KRISETIDER

FOTO: TORREN NIELSEN



Der er god grund til at glæde sig over, at EU i 2008 viste sammenhold i krisetider og leverede vigtige politiske resultater.

Omfanget af den finansielle og økonomiske krise kom bag på mange i 2008. Men EU formåede med det aktive franske formandskab i spidsen at reagere hurtigt og koordineret på krisen. EU-landene vedtog bl.a. en økonomisk genopretningsplan, der indebærer finanspolitisk lettelse på 1,5 pct. af EU's BNP. Europa-Kommissionen kontrollerede ligeledes, at de mange nationale hjælpepakker ikke stred mod de fælles regler om konkurrence og statsstøtte.

Igen i 2008 blev det klart, at EU er en vigtig udenrigspolitisk aktør. EU kom til at spille en førende rolle i forhandlingerne om en våbenhvile i sommerens konflikt mellem Rusland og Georgien. EU udsendte mere end 200 observatører, der skulle overvåge, om aftalen blev overholdt.

EU var også aktiv i Kosovo, hvor den hidtil største og mest komplekse civile EU-mission blev påbegyndt. Fremover står EU i spidsen for den internationale indsats i Kosovo, der skal hjælpe til med at skabe et stabilt, demokratisk og multietnisk samfund. Jeg er personligt glad for, at EU har spillet en så konstruktiv rolle i vore nærområder.

Konkrete resultater for EU's borgere er kernen i store dele af EU-samarbejdet. På trods af krisetider formåede EU at nå til enighed om en flot klima- og energipakke. Pakken fastsætter ambitiøse målsætninger for EU's klimainsats. Det blev bl.a. besluttet at øge EU's andel af vedvarende energi til 20 pct. i 2020, ligesom udledning af drivhusgasser skal reduceres med 20 pct. inden 2020. Med vedtagelsen af klima- og energipakken har EU sendt et stærkt signal til forhandlingerne om en global FN-klimaaftale, der kulminerer i København i december 2009.

2008 bød på en europapolitisk debat om de fire danske EU-forbehold. I årets løb var der fokus på det økonomiske og monetære forbehold, forsvarsforbeholdet og forbeholdet om retlige og indre anliggender. Spørgsmålet var bl.a., om Danmark mister politisk indflydelse ved at stå uden for så vigtige dele af det europæiske samarbejde. Over sommeren satte EF-dommen i den såkaldte Metock-sag både EU-borgernes ret til fri bevægelighed og EF-Domstolens rolle på dagsordenen.

Desværre lykkedes det ikke i 2008 at vedtage Lissabon-traktaten. Irland valgte som det eneste EU-land at sende traktaten til folkeafstemning, og det endte med et irsk nej den 12. juni. Derfor må vi i det efterhånden store EU-samarbejde fortsat følge de arbejdsredskaber, som blev skabt til et meget mindre EU. Det gør det sværere for EU at handle hurtigt, når det gælder. Jeg håber, at 2009 må blive året, hvor vi kan få afsluttet usikkerheden om EU's spilleregler.

Jeg byder læseren velkommen til en beretning om et begivenhedsrigt år for EU-samarbejdet.

God læselyst.

PER STIG MØLLER

## DEN ØKONOMISKE OG FINANSIELLE KRISE

Den finansielle og økonomiske krise satte i høj grad sit præg på EU's dagsorden i 2008, og igen beviste EU-samarbejdet sin værdi. Krisen viste behov for en fælles tilgang, og et aktivt fransk EU-formandskab fik i andet halvår af 2008 gennemført en række tiltag, der vil dæmme op for nogle af krisens uheldige virkninger.

På den danske politiske scene var der også stort fokus på krisen, og hvilken rolle EU skal spille. Den 12. november 2008 blev der afholdt forespørgselsdebat i Folketinget om euroen og den finansielle og økonomiske krise. De fem ja-partier og Liberal Alliance blev under debatten enige om, at EU skal spille en central rolle i at sikre, at finansielle institutioner bliver

kontrolleret på en effektiv måde, ligesom der skal skabes større gennemsigtighed omkring de finansielle transaktioner. Partierne blev også enige om, at EU skal gøre en stor indsats for at udarbejde en strategi for at imødegå den økonomiske afmatning og sikre vækst og beskæftigelse.

### EN ØKONOMISK GENOPRETNINGSPLAN

Som svar på krisen vedtog EU-landene i december en økonomisk genopretningsplan. Planens hovedelement er en finanspolitisk lettelse på i alt 1,5 pct. af EU's BNP i form af finanspolitiske lempelser i EU-landene og EU-finansierede initiativer. Med planen fik EU en fælles ramme med principper og retningslinjer for disse tiltag på nationalt og europæisk niveau. Den største del af planen skal gennemføres af medlemslandene, og flere lande gennemførte allerede i 2008 en række hjælpepakker, der skal stimulere økonomierne. Målet med en koordineret fælles indsats blandt EU-landene er at opnå maksimal effekt af den finanspolitiske lettelse. Den europæiske genopretningsplan er samtidig et signal om lederskab og sammenhold i EU, som kan påvirke markederne positivt.

Allerede i 2007, hvor problemet med de amerikanske såkaldte subprimelån blev

kendt, iværksatte EU en handlingsplan for at forbedre den finansielle regulering i EU-regi. En del af problemet med de amerikanske subprimelån var den store usikkerhed om, hvor og hos hvem, risikoen var placeret. Derfor var et af formålene med handlingsplanen øget gennemsigtighed for investorer, markedet og myndigheder. EU iværksatte ligeledes tiltag, der forbedrede standarder for værdifastsættelse, øgede tilsynet med den finansielle sektor og undersøgte kreditbureauernes rolle i finanskrisen.

Handlingsplanen udmøntede sig i en række andre konkrete tiltag på EU-plan i 2008. Der blev bl.a. gennemført en harmonisering af indskydergarantiordningen, så indskydernes beskyttelse blev forøget for derigennem at undgå, at indskydere trækker penge ud af bankerne i vanskelige tider. Indskydergarantien til bankkunder blev hævet til 50.000 euro mod tidligere 20.000 euro som bundgrænse. Kapitalkravsdirektiverne blev ligeledes ændret i lyset af krisen, så de i højere grad understøttede den finansielle stabilitet ved eksempelvis at ændre reglerne om styring af bankers likviditetsrisiko og kvaliteten af bankernes kapital. Endelig blev der indført forbedringer i de europæiske tilsyns-komitéer, og de nationale tilsynsmyndigheder skal nu være opmærksomme på konsekvenser i andre lande i forhold til finansiell stabilitet.

### FRA FINANSIEL TIL ØKONOMISK KRISE

Mod slutningen af 2008 blev det tydeligt, at den finansielle krise havde udviklet sig til en økonomisk krise. Aktiviteten faldt, og recession var en kendsgerning i flere europæiske økonomier. I efteråret 2008 afholdt Det Europæiske Råd et uformelt møde, hvor den økonomiske krise og retningslinjer for en fælles reaktion blev drøftet blandt EU-landene. Ligeledes blev der i efteråret 2008 for første gang afholdt et topmøde alene med deltagelse af euro-lande. På tidspunktet for mødet i Det Europæiske Råd havde flere lande allerede indført nationale hjælpepakker. De nationale initiativer blev koordineret i EU. Der blev bl.a. udarbejdet konkrete retningslinjer for garantistillelse, ligesom Europa-



I december vedtog EU-landene en økonomisk genopretningsplan som svar på den finansielle og økonomiske krise.



FOTO: SCAMPRIX

## KRISEN I TAL

Efter at EU i en årrække har haft pæne vækstrater, senest knap 3 pct. i 2007, faldt væksten til ca. 1 pct. i 2008. Forventningen til 2009 er, at BNP falder med 1,8 pct. I 2010 ventes væksten igen at stige med 0,5 pct. Vi skal altså et par år ud i fremtiden, før døningerne af den finansielle krise forventes at aftage.

Situationen på arbejdsmarkedet forværredes i de fleste EU-lande mod slutningen af 2008, og tendensen forventes at fortsætte ind i 2009. Arbejdsløsheden ventes at stige fra 7,0 pct. i 2008 til 8,75 pct. i 2009 i hele EU-området.

De dystre udsigter for beskæftigelse og vækst påvirker de offentlige finanser negativt. Det forventes derfor, at det overordnede underskud i EU vil mere end fordobles i 2009 til 4,5 pct. af BNP.

KILDE: EUROPA-KOMMISSIONEN

*Sammenhold og handling blev nøgleord i EU i takt med, at krisens omfang voksede.*

Kommissionen holdt øje med, at de nationale bankpakker ikke stred mod EU's konkurrence- og statsstøtteregler. Endelig var det vigtigt at sikre, at landene fortsat kunne overholde kriterierne i stabilitets- og vækstpagten.

På det globale niveau koordinerede EU-landene holdninger, så EU talte med

én stemme. Det var bl.a. aktuelt, da der blev afholdt G20-møde i Washington i efteråret 2008 med krisen som emne for drøftelserne. Resultatet blev et ønske om forbedret håndtering og forudsigelse af kriser, øget finansiel regulering og fokus på udviklingslandene under krisen.

## IRLANDS NEJ

2008 var et vanskeligt år for EU's fortsatte bestræbelser på at vedtage en ny ramme for det europæiske samarbejde. EU's stats- og regeringschefer havde den 13. december 2007 underskrevet Lissabon-traktaten, som

var blevet resultatet af debatten i kølvandet på den kuldsejlede forfatningstraktat og tænkepausen. Det var håbet, at traktaten kunne træde i kraft 1. januar 2009. Det irske nej kom imidlertid i vejen.

Efter underskrivelsen af traktaten i slutningen af 2007 kunne medlemsstaterne påbegynde national ratifikation (godkendelse). Medlemslandene afgør i overensstemmelse med national lovgivning, om en traktat skal godkendes i det nationale parlament eller ved en folkeafstemning. Danmark afsluttede sin ratifikation af traktaten den 24. april 2008 efter en grundig og omfattende debat i Folketinget. Irland var det eneste land, der valgte at udskrive folkeafstemning. Den blev afholdt den 12. juni 2008 og endte

med et ganske klart nej, idet et flertal på 53,4 pct. af de irske vælgere forkastede traktaten.

Da EU-landenes ledere mødtes i slutningen af juni 2008, var det irske nej øverst på dagsordenen. På mødet blev det slået fast, at man fuldt ud respekterede det irske folks afgørelse. Det blev ligeledes konkluderet, at der nu var behov for en grundig analyse af situationen i Irland. Ierne skulle med andre ord have tid og plads til at overveje, hvordan det var muligt at komme videre.

### VEJEN FREM

Efter den irske tænkepause nåede EU-landene på et nyt topmøde den 11.-12. december 2008 til enighed om en løsningsmodel og en køreplan for vejen frem i lyset af de irske overvejelser om baggrunden for nej'et.

Det Europæiske Råd erklærede sig klar til at udnytte muligheden for at fastholde princippet om én kommissær pr. medlemsland, såfremt Lissabon-traktaten skulle træde i kraft. Desuden noterede man sig de irske bekymringer vedrørende forsvars-, skatte- og sociale/etiske spørgsmål, som de øvrige stats- og regeringschefer lovede at finde løsninger på. Irland kvitterede ved at erklære sig indstillet på at søge at godkende traktaten, inden udløbet af den nuværende Kommissions mandat den 31. oktober 2009 – på betingelse af en tilfredsstillende løsning på de irske bekymringer. En ny folkeafstemning i Irland kan på denne baggrund forventes i løbet af efteråret 2009.

Sideløbende med det irske nej og debatten om elementerne i en "irsk løsning" fortsatte ratifikationsprocesserne i de øvrige EU-medlemslande. Ved udgangen af 2008 havde 23 medlemslande ratificeret traktaten, mens Tyskland, Polen, Tjekkiet – og Irland – manglede.



FOTO: POLIFOTO

Den 12. juni stemte et flertal af irene nej til Lissabon-traktaten.



FOTO: SCANPIX



*Livet går videre. Udenrigsminister Per Stig Møller og den irske premierminister Brian Cowen under en pause til topmøde i Bruxelles ugen efter det irske nej.*

## RESULTATERNE FRA MØDET I DET EUROPÆISKE RÅD DEN 11.-12. DECEMBER 2008

Af konklusionerne fra topmødet i december fremgår følgende:

- ”Det Europæiske Råd er enigt om, at der, forudsat at Lissabon-traktaten træder i kraft, efter de nødvendige retlige procedurer vil skulle træffes en beslutning om, at Europa-Kommissionen fortsat skal omfatte én statsborger fra hver medlemsstat.”

Irland gives ”fornødne retlige garantier” på tre områder:

- ”Der er for ingen medlemsstaters vedkommende noget i Lissabon-traktaten, der på nogen måde ændrer omfanget af EU’s kompetencer eller udøvelsen heraf på skatteområdet.”
- ”Lissabon-traktaten berører ikke medlemsstaternes sikkerheds- og forsvarspolitik, herunder Irlands traditionelle neutralitetspolitik, og de fleste andre medlemsstaters forpligtelser.”
- ”En garanti for, at den irske forfatnings bestemmelser om retten til liv, uddannelse og familie på ingen måde berøres af, at Lissabon-traktaten giver juridisk status til EU’s charter om grundlæggende rettigheder, og heller ikke af samme traktats bestemmelser om retlige og indre anliggender.”

Herudover bekræfter stats- og regeringscheferne den store vægt, EU tillægger arbejdsmarkedsområdet.

## UDVIDELSEN

I 2008 fortsatte EU udvidelsesforhandlinger med Kroatien og Tyrkiet. Særligt Kroatien udviste gode fremskridt, og udvidelsesforhandlingerne er gået ind i en afgørende fase. Landene på Det Vestlige Balkan fortsatte med forskellig hastighed deres vej mod EU. I 2008 underskrev EU stabiliserings- og associeringsaftaler med Serbien og Bosnien-Hercegovina, og i slutningen af året indgav Montenegro ansøgning om medlemskab af EU.

Fra dansk side lægges der vægt på en konsekvent og forsvarlig udvidelsespolitik, hvor der er fokus på kandidatlandenes opfyldelse af Københavnskriterierne. Fremskridt i forhandlingerne afhænger af kandidatlandenes egen reformproces og opfyldelse af kriterierne for medlemskab. Danmark støtter det europæiske perspektiv for landene på Det Vestlige Balkan, men lægger også vægt på, at landene opfylder de nødvendige betingelser og krav.

### KROATIEN OG TYRKIET

I november 2008 fremlagde Europa-Kommissionen sine fremskridtsrapporter for Kroatien og Tyrkiet. Kroatien har i årets løb vist gode fremskridt i forhandlingerne. Men der er stadig en række områder, hvor der er brug for en yderligere indsats. Det drejer sig bl.a. om en reform af den offentlige forvaltning og af retsvæsnen, bekæmpelse af korruption samt mindretalsrettigheder og flytninges tilbagevendende.

Europa-Kommissionen præsenterede også en vejledende tidsplan for afslutning af forhandlingerne med Kroatien. Tidsplanens ambition er at afslutte forhandlingerne i 2009. Planen forudsætter, at Kroatien fortsætter reformprocessen og

lever op til alle EU's krav. Kroatien har dermed taget endnu et skridt på vejen mod EU-medlemskab. Af de i alt 35 områder, også kaldet forhandlingskapitler, er der åbnet 22. Af disse er syv midlertidigt lukkede. Midlertidig lukning betyder, at EU har vurderet, at kandidatlandet indtil videre har opfyldt betingelserne på det pågældende område.

For så vidt angår Tyrkiet, konkluderede Europa-Kommissionen, at Tyrkiet fortsat i tilstrækkelig grad opfylder det politiske Københavnskriterium. Tyrkiet

har gjort fremskridt på enkelte områder, herunder ytringsfriheden og de ikke-muslimske trossamfunds rettigheder, men der er stadig mange udeståender. Der er f.eks. behov for en reform af den offentlige sektor og af retsvæsnen, styrkelse af den civile kontrol med militæret samt bekæmpelse af korruption. Desuden fremhæver Europa-Kommissionen nødvendigheden af yderligere fokus på menneskerettigheder og beskyttelse af minoriteter. Der er åbnet 10 kapitler i forhandlingerne. Et er midlertidigt lukket.

FOTO: EUROPA-KOMMISSIONEN



*Udvidelsesforhandlingerne med Kroatien forventes at være færdige i løbet af 2009, hvis Kroatien fortsætter med at arbejde for at leve op til kravene for EU-medlemskab.*

## KROATIENS VEJ MOD EU

<b>Juni 1991</b>	Kroatien bliver selvstændigt.
<b>Oktober 2001</b>	Stabiliserings- og associeringsaftale med EU underskrives.
<b>Februar 2003</b>	Kroatien ansøger om EU-medlemskab.
<b>Juni 2004</b>	Kroatien får kandidatstatus.
<b>December 2004</b>	Det Europæiske Råd fastsætter marts 2005 som startdato for forhandlingerne.
<b>Marts 2005</b>	Optagelsesforhandlingerne udskydes, indtil fuldt samarbejde med Krigsforbrydertribunalet for det tidligere Jugoslavien er sikret.
<b>Oktober 2005</b>	Forhandlingerne indledes.
<b>November 2008</b>	Europa-Kommissionen præsenterer en vejledende tidsplan for afslutning af forhandlingerne under forudsætning af, at Kroatien lever op til alle krav.

**DET VESTLIGE BALKAN**

Landene på Det Vestlige Balkan er på forskellige trin i deres tilnærmelse til EU. I 2008 underskrev EU stabiliserings- og associeringsaftaler med henholdsvis Serbien og Bosnien-Hercegovina. Aftalen med Serbien er dog fastfrosset, mens der ventes på fuldt samarbejde med Krigsforbrydertribunalet for det tidligere Jugoslavien. Alle landene – bortset fra Kosovo – har dermed opnået stabiliserings- og associeringsaftaler med EU. Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien blev i 2005 anerkendt som kandidatland uden at få en dato for indledning af forhandlinger om medlemskab. I december 2008 indgav Montenegro ansøgning om medlemskab af EU.



## HVAD ER STABILISERINGS- OG ASSOCIERINGSAFTALER?

Særligt for landene på Det Vestlige Balkan foregår tilknytningen til EU inden for rammerne af den såkaldte *stabiliserings- og associeringsproces* (SA-proces), der er EU's generelle politik over for landene i regionen. En stabiliserings- og associeringsaftale handler frem for alt om en gradvis etablering af et frihandelsområde og tilpasning af lovgivning til EU's regler samt politisk dialog.

Det enkelte lands fremskridt i tilnærmelsen til EU afhænger af dets egen indsats for at opfylde Københavnskriterierne og betingelserne i stabiliserings- og associeringsprocessen. SA-processen indledtes i 2000 med det formål at bidrage til fred, stabilisering og økonomisk udvikling i regionen.

Processen tilbyder landene i regionen væsentlige fordele, men sætter samtidig politiske og økonomiske betingelser, herunder forudsættes et regionalt samarbejde og godt nabolik. Landene skal tilpasse deres politiske, økonomiske og institutionelle udvikling til grundlæggende værdier i EU – dvs. demokrati, respekt for menneskerettigheder samt markedsøkonomi.

## LISSABON-STRATEGIEN

FOTO: RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION



*Lissabon-strategien for vækst og beskæftigelse blev relanceret for en ny treårig periode på forårstopmødet i marts 2008.*

På forårstopmødet i marts 2008 besluttede EU's stats- og regeringschefer at relancere Lissabon-strategien for vækst og beskæftigelse for en ny treårig periode (2008-2010). Strategien blev oprindeligt præsenteret i 2000 med en målsætning om at "blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske vidensbaserede økonomi i verden" inden 2010.

Otte år senere – og tre år efter midtvejs-evalueringen i 2005 – konkluderede man, at Lissabon-strategien var begyndt at levere de ønskede resultater. Bl.a. kunne man konstatere en stigning i den samlede beskæftigelse i Europa. Der var dermed enighed om, at man i den kommende periode primært skulle koncentrere sig om

at gennemføre den eksisterende strategi, og at de fire prioritetsområder, som blev vedtaget af Det Europæiske Råd i 2006, fortsat skulle udgøre strategiens hjørnesten.

Nemlig:

1. Investering i mennesker og modernisering af arbejdsmarkedet.
2. Frigørelse af erhvervspotentialet.
3. Investering i viden og innovation.
4. Energi og klimændringer.

Med ambitionen at styrke Europas konkurrenceevne besluttede man på topmødet at rette særlig fokus mod viden- og innovationsområdet og udvide det indre

markeds fire friheder (personer, varer, tjenesteydelser, kapital) til at omfatte en femte – fri bevægelighed for viden.

Efter EU's beslutning om at relancere Lissabon-strategien for endnu en periode har Danmark i lighed med de øvrige medlemslande udarbejdet sit andet treårige reformprogram (det såkaldte Nationale Reformprogram) for den planlagte gennemførelse af Lissabon-strategien. Dette såkaldte reformprogram har dermed afløst programmet fra 2005.

## EUROENS 10-ÅRS JUBILÆUM

I anledning af 10-året for ØMU'en den 1. januar 2009 præsenterede Europa-Kommissionen en stor analyse af euroens første 10 år. Finanskrisen aktualiserer spørgsmålet om euroens betydning for økonomisk og finansiell stabilitet, og også i Danmark førte krisen i 2008 til en fornyet debat om Danmarks tilknytning til euroen. Debatten opstod bl.a. på baggrund af stigningen i rentespændet mellem Danmark og Eurozonen, som den økonomiske og finansielle krise medførte, jf. figur på side 12. Konsekvensen af et stigende rente-

spænd er, at danske forbrugere og virksomheder skal betale højere rente for lån til f.eks. bolig, end hvis renten var på niveau med euroen. Rentespændet mellem landene i eurozonen og Danmark opstår, fordi Nationalbanken hæver den danske rente for at forsvare den danske krone. Danmark fører fastkurspolitik over for euroen, og i perioder med finansiell turbulens kan det være nødvendigt at hæve renten for at fastholde kursen over for euroen. Flere EU-lande, der ikke har bundet deres valuta til euroen, oplevede i stedet fald i værdien af deres valuta. Det skete for Sverige og Storbritannien, der i 2008 oplevede et større fald i værdien af deres valuta på henholdsvis 13 og 17 pct.

Euroen blev indført som elektronisk valuta den 1. januar 1999 og den 1. januar 2002 lanceret som fysisk betalingsmiddel i 12 af EU's medlemslande. Kredsen af euro-lande er siden blevet udvidet til 16 medlemslande. Formålet med euroen var at fremme den økonomiske integration i EU, undgå valutakriser inden for EU og give EU en stærkere global platform.

Europa-Kommissionen skriver i sin analyse, at euroen har betydet øget finansiell integration og bidraget til øget intern handel mellem EU-landene. Den fælles valuta har fjernet vekselomkostninger, øget gennemsigtigheden og på den måde yderligere bidraget til realiseringen af det indre marked i EU. Dollaren er stadig den mest populære valuta i de internationale centralbankers valutareserve, men andelen af euro er stigende. Den fælles pengepolitik fastlægges i Den Europæiske Centralbank (ECB), og den overordnede målsætning er stabile priser, altså lav inflation. Målsætningen er nået de seneste 10 år, hvor inflationen har været omkring to pct. om året, hvilket er mindre end i den foregående periode. Der er dog også områder, hvor Europa-Kommissionen mener, at eurosamarbejdet ikke har levet op til sit potentiale. Bl.a. påpeger analysen, at aktiviteten og produktivitetsvæksten i euroområdet har været for lav og lavere end i andre udviklede økonomier.

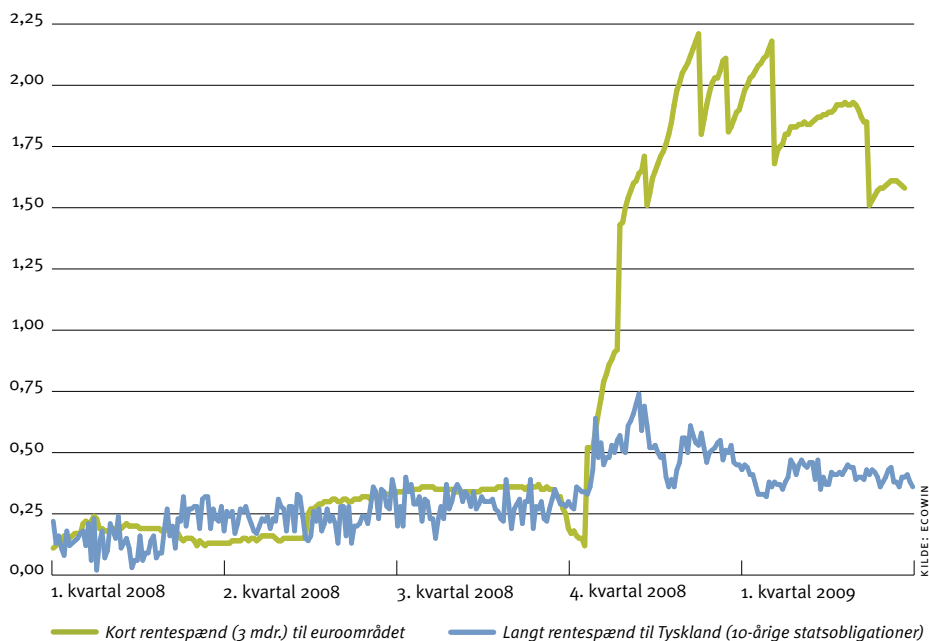
FOTO: STATSMINISTERIET



*"Jeg betragter deltagelse i euro-samarbejdet som en udvidet mulighed for at arbejde for Danmarks holdninger politisk." Daværende finansminister Lars Løkke Rasmussen i en kronik i Berlingske Tidende den 7. maj 2008.*

**RENTESPÆND MELLEML DANMARK OG EUROZONEN\***

Procentpoint



\*) Det lange rentespænd opgøres i forhold til tyske statsobligationer, da statsobligationer udstedes af de enkelte lande og ikke i eurozonen. Der er derfor også forskel på renten på statsobligationer i eurolandene.

## EUROEN

- Deltagerlandene er Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrig, Irland, Italien, Luxembourg, Holland, Østrig, Portugal, Finland (1. januar 1999), Grækenland (1. januar 2001), Slovenien (1. januar 2007), Malta og Cypern (1. januar 2008) og Slovakiet (1. januar 2009).
- Danmark deltager ikke i eurosamarbejdet, men den danske krone har fra begyndelsen været tæt knyttet til euroen via fastkurssamarbejdet ERM II.
- Euroen er verdens næststørste valuta og udgør nu 25 pct. af alle transaktioner mod 18 pct. i 1999.
- Renten i eurozonen er faldet til under fire pct., hvilket er en halvering i forhold til 1990'erne.

## RAPPORT OM DE FIRE DANSKE EU-FORBEHOLD

Danmark har siden 1993 haft fire forbehold i EU-samarbejdet inden for retlige og indre anliggender, forsvar, *euroen* og unionsborgerskabet. I juni 2008 præsenterede Dansk Institut for Internationale Studier en udredning om de fire forbehold. Udredningen var bestilt af Folketinget, og den handler om forbeholdenes konsekvenser i lyset af udviklingen på de områder, som forbeholdene omfatter. Udredningen kan downloades på [www.diis.dk](http://www.diis.dk).

## DET KLASSISKE SAMARBEJDE

Det klassiske EU-samarbejde handler om politiske beslutninger, der har direkte indflydelse på hverdagen. Det drejer sig om fødevarerikkerhed, klimaforandringer, miljø, landbrugspolitik, forskning, vilkår for erhvervslivet, energisikkerhed, arbejdsmarkedspolitik, uddannelse og meget mere. Det giver god mening, at EU's medlemslande samarbejder om disse emner. Inden for det klassiske EU-samarbejde er der tale om fælles udfordringer, som bedst løses i fællesskab for alle EU's borgere.

Resultaternes Europa er kernen i det klassiske samarbejde. I 2008 blev der skabt mange håndgribelige resultater, der kommer til at påvirke menneskers hverdag fremover.

Et af de områder, som ikke bare påvirker ét land, men hele EU – ja faktisk hele verden – er de globale klimaforandringer. Derfor har en stor del af EU's arbejde i 2008 været koncentreret om at skabe enighed om fælles målsætninger inden for klima- og energipolitik. EU's klima og energipakke fastsætter ambitiøse målsætninger for EU's klimaindsats. Det er bl.a. blevet besluttet at øge EU's andel af vedvarende energi til 20 pct. i 2020, ligesom udledning af drivhusgasser skal reduceres med 20 pct. inden 2020 eller helt op til 30 pct. som led i en global klimaafale.

Spørgsmålet om energisikkerhed er tæt forbundet med klimapolitikken. Hvis Europa vil opretholde et højt velferdsniveau og økonomisk vækst, er energisikkerhed en central faktor. Europa-Kommissionen fremlagde i november 2008 sin anden strategiske energiredegørelse. Her fastsættes målsætninger om øget energieffektivitet, bedre udnyttelse af EU's egne energiresourcer og udbygning af energiinfrastrukturen.

2008 blev også året, hvor EU's landbrugsministre blev enige om, at landbrugspolitikken skal bevæge sig i en mere grøn og konkurrencedygtig retning. Flere penge til miljøfremmende tiltag og en reduktion af den direkte landbrugsstøtte var nogle af elementerne i den vigtige aftale. Reformen betyder også, at der sker en udfasning af mælkekvoterne og en afvikling af braklægningsordningen. Dermed vil landmændene kunne udvide produktionen i takt med efterspørgslen på markedet. Det er vigtigt i en tid, hvor fødevarerpriserne svinger meget.

Landbruget bliver også påvirket af de nye skrapere regler om brug af pesticider, der blev skabt enighed om i slutningen af 2008. Formålet med reglerne er at passe bedre på miljøet og menneskers helbred og at lette medlemslandenes arbejde med at godkende pesticiderne. Meget farlige kemiske stoffer forbydes fremover, og det bliver et krav, at mennesker, der arbejder med sprøjtemidler, først skal gennemføre et uddannelsesforløb.

Der er 23 millioner små og mellemstore virksomheder i Europa, og de skaber langt de fleste nye arbejdspladser. Europa-Kommissionens forslag fra 2008 om bedre vilkår for SMV'erne indeholder en række initiativer, som skal gøre livet lettere for SMV'erne. Formålet med forslaget er at "tænke småt først", fordi SMV'erne ofte oplever, at de støder på mange forhindringer, eftersom regler og procedurer ikke skelner mellem store og små virksomheder.

Mange europæere vælger at flyve, når de skal på ferie. Det stiller krav til udnyttelsen af det europæiske luftrum. Denne udfordring blev der taget hul på i 2008, da der blev skabt enighed om en ny europæisk luftfartspakke. Målet er færre forsinkelser, større kapacitet og lavere CO<sub>2</sub>-udledning.



## KLIMA- OG ENERGIPAKKEN

Klima har stået højt på EU's dagsorden i 2008. I december blev EU-landene og Europa-Parlamentet enige om en vidtgående klima- og energipakke. Pakken udmønter den forpligtelse om at nedbringe udslippet af drivhusgasser med 20 pct. i 2020, som EU-landene påtog sig på topmødet i marts 2007.

Klima- og energipakken fastsætter, hvordan fordelingen af EU's samlede målsætninger om drivhusgasreduktion og udbygning af vedvarende energi skal fordeles mellem de enkelte EU-lande. Bl.a. skal industrier, der er omfattet af det europæiske kvotehandelssystem, nu i langt højere grad selv betale for at udlede CO<sub>2</sub>. Der fastsættes også som noget nyt nye betydelige krav til drivhusgasreduktion inden for landbruget, transport og husholdninger, og EU-landene skal i højere grad sætse på vedvarende energi i deres "energi-mix". Der blev endvidere vedtaget fælles regler om opsamling og lagring af CO<sub>2</sub>, såkaldte CCS-anlæg ("Carbon Capture and Storage"), og det blev besluttet, at EU skal støtte CCS-demonstrationsanlæg og vedvarende energi.

Danmark har fra første færd arbejdet for at fastholde forhandlingerne på en ambitiøs kurs. Det er bemærkelsesværdigt, at EU kom i mål med et flot resultat gennem et efterår med finansiel krise og begyndende økonomisk afmatning. Succesen skyldes først og fremmest, at EU-landene, Europa-Parlamentet og Europa-Kommissionen i fællesskab har vist stor vilje til at fastholde førerpositionen i den globale klimaindsats.

Klima- og energipakken vil medføre flere gevinster. Investeringer i grøn tekno-



FOTO: SCANNIX

*EU har påtaget sig vidtgående konkrete forpligtelser på klimaområdet.*

logi vil reducere afhængigheden af fossile brændstoffer som kul og olie og derved skabe muligheder for vækst og nye arbejdspladser samt øge EU's energisikkerhed. Med vedtagelsen af klima- og energipakken har EU sendt et stærkt signal til forhandlingerne om en global klimaaftale, der kulminerer i København i december 2009. Den danske regering er vært ved

FN's klimakonference i december 2009, hvor ledere fra hele verden skal forsøge at nå til enighed om en efterfølger til Kyoto-protokollen, der udløber i 2012.



## 20-20-20 i 2020

EU-landene har besluttet følgende målsætninger frem mod 2020:

- Bindende målsætning om at øge EU's andel af vedvarende energi til **20 pct. i 2020** (i 2005 var tallet 8,3 pct.). Der fastsættes desuden en bindende målsætning på mindst 10 pct. vedvarende energi i transportsektoren i 2020. Dansk påvirkning har bl.a. betydet, at elbiler, som har en høj energieffektivitet, vægtes højere i indfrielsen af transportmålet.
- Bindende målsætning om at reducere drivhusgasudledningerne med **20 pct. i 2020** eller 30 pct. som led i en global klimaaf tale.
- Stigning i energieffektiviteten med **20 pct. i 2020**. Det vil sige, at EU skal være bedre til at udnytte sin energi. Denne målsætning arbejdes der videre med i 2009.

## BEGRÆNSNING AF CO<sub>2</sub>-UDSLIP FRA BILER

EU-landene er nået til enighed om at reducere CO<sub>2</sub>-udslippet fra biler.

Det betyder skærpede krav til bilproducenterne i form af præstationsnormer for udledning af CO<sub>2</sub> fra nye personbiler.

Danmark har arbejdet ambitiøst i forhandlingerne. Det er bl.a. lykkedes at sikre et langsigtet mål i 2020 på gennemsnitlig 95 gram CO<sub>2</sub>/km. (I dag er tallet ca. 160 gram CO<sub>2</sub>/km).

## EU'S KVOTEHANDELSSYSTEM

- Blev iværksat i 2005 og er verdens første internationale handelssystem for CO<sub>2</sub>.
- Fastsætter et loft for udledninger fra kvotebelagte virksomheder svarende til ca. 42 pct. af EU's samlede emissioner. Kvoter uddeles indtil 2013 overvejende gratis. En kvote giver tilladelse til udledning af ét ton CO<sub>2</sub>.
- Sikrer, at reduktionsforpligtigelser opnås omkostningseffektivt.
- Hvis en virksomhed vil udlede mere end de tildelte kvoter, kan den købe ekstra kvoter. Alternativt kan den vælge at gennemføre emissionsreducerende foranstaltninger, herunder ved at bruge vedvarende energi.
- Ændringer af kvotedirektivet i 2008 indebærer, at kvotemængden fastsættes på EU-niveau fra 2013.

## ENERGI- SIKKERHED

Pålidelig energiforsyning er en livsnerve for økonomisk vækst og velfærd i Europa. Det er helt centralt, at EU-landene har en høj grad af energisikkerhed og samtidig et velfungerende indre marked for energi.

Europa-Kommissionen fremlagde i november 2008 sin anden strategiske energireddegørelse, som med lanceringen af "EU's Handlingsplan for Energisikkerhed og Energisolidaritet" fastsætter et højt ambitionsniveau for EU's fremtidige

energi politik. Blandt de vigtigste indsatsområder er øget energieffektivitet, bedre udnyttelse af EU's egne energiresourcer og udbygning af energiinfrastrukturen.

Energisikkerhed er kommet højt op på den politiske dagsorden i takt med EU's stigende afhængighed af energiimport og svingende energipriser på olie og naturgas. Politiske spændinger i relation til transitlande, bl.a. krisen mellem Rusland og Ukraine, har ført til afbrydelser i energiforsyningen.

Set med danske øjne er det vigtigt, at EU's energipolitik fremmer udbygning af vedvarende energi, samtidig med at den øger energieffektiviteten, så vi får mere ud af den energi, der produceres. I forhold til eksterne partnere er det væsentligt at sikre pålidelige, konstante leverancer. EU bør sikre sig så mange forskellige eksterne leverandører som muligt.

Et velfungerende indre marked for energi er nødvendigt for at sikre pålidelig og tilstrækkelig energiforsyning. Med den "Tredje Liberaliseringspakke for El og Gas" har Europa-Kommissionen stillet skarpt på at øge konkurrenceevnen. Pakken stiller bl.a. større krav om at adskille ejerskabet af el- og gasnettet fra produktionsinteresser.

## GENSIDIGE GEVINSTER

"Energisikkerhed er i høj grad et spørgsmål om at beskytte og maksimere nationale interesser. Varetagelse af nationale interesser behøver imidlertid ikke at ske på bekostning af andre. Hvis vi griber det rigtigt an, kan vi sikre, at der høstes gensidige gevinster fra samarbejde om energi både inden for EU og med strategiske partnere som Rusland".

*Udenrigsminister Per Stig Møller på DIIS-seminar 13. november 2008.*



FOTO: SCANPIX

EU's energiforsyning skal både være effektiv og sikker. Her ses et russisk olieanlæg.

## STYR PÅ SPRØJTE- MIDLERNE – OG DET DANSKE GRUNDEVAND

Reglerne for brug af pesticider er blevet skrappe i EU-landene. I slutning af 2008 blev Rådet og Europa-Parlamentet enige om fælles nye regler for brug af pesticider i form af en forordning om markedsføring af plantebeskyttelsesmidler og et direktiv om bæredygtig anvendelse af pesticider. Formålet med reglerne er for det første at passe bedre på miljøet og menneskers helbred. For det andet skal forslaget lette medlemslandenes arbejde med vurdering og godkendelse af pesticiderne ved at øge samarbejdet mellem medlemslandene. I EU-landene er der stor forskel på, hvordan og hvor meget pesticider bruges. I Danmark og flere andre lande er der allerede blevet gjort en stor indsats for at begrænse brugen af sprøjtemidler og forbyde problematiske pesticider. Andre EU-lande er ikke nået helt så langt. Eksempelvis sprøjtes de danske hvedemarker i gennemsnit 2,3 gange om året med pesticider. Mens man i Storbritannien sprøjter hvedemarkerne 7,6 gange og i Tyskland 5,2 gange.

### HANDEL OG BRUG AF SPRØJTEMIDLER

Et af forordningens hovedresultater er, at der som noget nyt indføres såkaldte afskæringskriterier, når der i EU laves lister over godkendte kemiske stoffer. Det betyder, at farlige stoffer, der i en anden sammenhæng f.eks. er blevet vurderet kræftfremkaldende eller farlige for menneskes forplantningsevne, helt kan afskæres fra at blive vurderet og dermed godkendt. Det er forskelligt end reglerne i dag, hvor stofferne løbende bliver risikovurderet. Lovlige pesticider i EU må kun indeholde kemiske stoffer, som står på EU's lister

over godkendte stoffer. Et andet resultat er beslutningen om at indføre princippet om substitution. Det betyder, at farlige stoffer skal erstattes med mindre farlige stoffer, når sådanne findes.

### DANMARK OG DRILLEKVVANDET

Forordningen opdeler EU i tre zoner. Danmark er en del af den nordiske zone sammen med Sverige, Finland og de baltiske lande. Når et land i zonen godkender

et sprøjtemiddel, skal de andre lande i zonen også godkende midlet. Det kaldes princippet om gensidig anerkendelse. Det letter arbejdet for både myndigheder og firmaer, fordi Danmark nu skal bruge de svenske myndigheders vurderinger og godkendelser af stofferne i stedet for selv at lave dem. På samme måde skal virksomhederne ikke forholde sig til godkendelser hos 27 landes myndigheder, men alene i de tre zoner. Med held kæmpede den dan-



Danmark er et af de få lande i EU, hvor vi drikker vores grundvand urensat.



Kanotur på Mølleåen. EU støtter med 17 millioner kroner til naturgenopretning.

ske regering dog i forhandlingerne for, at Danmark skal kunne nægte at godkende et sprøjtemiddel, hvis det er til fare for det danske grundvand. Det er en meget vigtig undtagelse, fordi Danmark er et af de få lande i EU, hvor vi drikker vores grundvand urenset.

#### KONTROL OVER SPRØJTERNE

Direktivet om bæredygtig anvendelse af pesticider handler om at begrænse risikoen ved at bruge pesticider og om at anvende alternativer til pesticiderne. For at opnå dette indgår der i direktivet et krav om, at alle medlemsstaterne skal vedtage nationale handlingsplaner med målsætninger og tidsplaner for at reducere risici forbundet med anvendelsen af pesticider. Medlemsstaterne skal nøje følge udviklingen i salget af de mest problematiske pesticider og sætte mål for reduktionen i anvendelsen af sådanne. Direktivet

fastsætter endvidere, at landene regelmæssigt skal kontrollere sprøjter og sprøjteudstyr, og EU-landene har også besluttet, at både de, der sælger pesticider, og de, der udfører sprøjtearbejdet, skal gennemføre et undervisningsforløb først.

## MILLIONER I MØLLEÅEN

I sommeren 2008 fik Danmark 17 millioner kroner fra EU til et projekt om naturgenopretning af Mølleåen i Nordsjælland. Projektet handler om at genskabe den naturlige vandføring i Mølleå-systemet, så den økologiske balance i søer og vandløb forbedres. De 17 millioner kroner skal bl.a. bruges til at lede rensede spildevand tilbage i den øverste del af åen. I dag ledes det rensede vand direkte ud i Øresund. Regeringen har søgt penge til projektet via EU's LIFE-program. LIFE-programmet er med til at gennemføre EU's fuglebeskyttelsesdirektiv og det såkaldte habitatdirektiv, der handler om at bevare natur, vilde dyr og planter i EU.

## TÆNK SMÅT FØRST – NY FOKUS PÅ SMV'ERNE I EU

Efter flere års debat fremlagde Europa-Kommissionen i 2008 et forslag om at forbedre vilkårene for små og mellemstore virksomheder – i daglig tale kaldet SMV'ere. SMV'ere er virksomheder med højst 250 ansatte. Den såkaldte "Small Business Act" for Europa indeholder en række initiativer, som skal gøre livet nemmere for

SMV'er. Der er 23 millioner SMV'ere i Europa, og de skaber langt de fleste nye arbejdspladser. SMV'erne oplever dog ofte, at de støder på alt for mange forhindringer, fordi regler og procedurer ikke skelner mellem store og små virksomheder.

### MINDRE ADMINISTRATIVT BØVL

"Small Business Act" er drevet af princippet om at "tænke småt først". SMV'ernes administrative byrder – eller bøvl, som EU-politikere ofte siger – skal reduceres. EU's medlemslande har i første omgang valgt at fokusere på tre indsatsområder. For det første skal adgang til finansiering forbedres. Manglende finansiering har vist sig at være et særligt problem for de mest innovative SMV'er i stærk vækst. Den Europæiske Investeringsbank har derfor besluttet at stille 30 mia. euro til

rådighed til dækning af SMV'ers lånebehov.

For det andet arbejdes der for at lette adgangen for SMV'er til markedet. Her tænkes bl.a. på markedet for offentlige indkøb, der er vigtigt for SMV'er, men hvor de administrative byrder kan være store. SMV'er skal i højere grad tilskyndes til at byde på opgaver. Desuden lægges op til at hjælpe SMV'er med at få adgang til tredjelands markeder, bl.a. ved oprettelse af europæiske erhvervsfremmecentre.

For det tredje fokuseres der på at tilpasse de administrative regler til SMV'ernes behov. Fokusområderne er bl.a. målsætningen om reduktionen af virksomhedernes administrative byrder med 25 pct. senest i 2012, etablering af kvikskrænker med henblik på at lette procedurerne med virksomhedsoprettelse og rekruttering, indførelse af en "SMV-test" i alle konsekvensanalyser i forbindelse med ny lovgivning samt mulighed for at indføre mindre besværlige regnskabskrav for de allermindste virksomheder.

Med "Small Business Act" for Europa foreslår Europa-Kommissionen endvidere, at SMV'er skal have mulighed for at anvende den samme fælles selskabsform overalt i EU. Et "europæisk privat selskab", der drives efter samme principper i alle EU-landene, vil gøre det lettere for SMV'erne at bevæge sig inden for EU's grænser, og virksomhederne vil bedre kunne udnytte det økonomiske potentiale i hele EU.

FOTO: EUROPA-KOMMISSIONEN



*"Tænk småt først" er princippet bag hjælpen til små- og mellemstore virksomheder i EU.*

## SIKKERT LEGETØJ

## FORBUDTE STOFFER

Det er de såkaldte CMR-stoffer, der forbydes i legetøjet. CMR-stofferne anvendes bl.a. i fremstillingen af visse plastiktyper. CMR-stoffer kan fremkalde kræft, arvelige skader, forringede forplantningen eller skade fostre.



FOTO: SCANPIX

*EU's skærpede regler for, hvad legetøj må være lavet af, gør børns leg mere sikker.*

EU ser legetøj og sikkerhed som to sider af samme sag. I december 2008 vedtog EU's medlemslande og Europa-Parlamentet en revision af det 20 år gamle legetøjsdirektiv. De nye regler indfører et forbud mod farlige kemiske stoffer i legetøj og strenge krav til sammenblandingen af fødevarer og legetøj. Samtidig skærpes kravene til både fabrikanter og importører af legetøj.

Børn er en sårbar forbrugergruppe, og ny viden om især brugen af kemiske stoffer og deres effekt på børn har gjort det muligt at skærpe kravene til legetøj. Konkret betyder de nye regler, at det bl.a.

bliver forbudt at anvende kræftfremkaldende stoffer i legetøj samt stoffer, der kan forårsage skade på arveanlæg og forplantningsevne.

### IKKE LEGE MED MADEN

Legetøj, der er fast indesluttet i et madprodukt, som børn skal "spise sig ind til", bliver også forbudt. Det sker for at undgå risikoen for kvælningsulykker. Fremover skal legetøj, der er sammenblandet med fødevarer, pakkes ind i hver sin emballage, og emballagen skal have en størrelse, som børn ikke kan sluge. Legetøj som f.eks. indeholder små magneter skal fremover

forsynes med obligatoriske advarselsmærkater.

Derudover skærpes reglerne for, at legetøjsfabrikanterne og importørerne lever op til deres ansvar. De skal kunne dokumentere, at legetøjsprodukter – f.eks. fra lande uden for EU – opfylder reglerne for sikkerhed, sundhed og miljø. Samtidig får EU-landenes markedstilsynsmyndigheder flere beføjelser til at kontrollere, om fabrikanten, importøren og distributøren har overholdt deres forpligtelser.

## ET INDRE MARKED FOR VIDEN

Med vedtagelsen i december 2008 af en langsigtet vision for det Europæiske Forskningsrum – ”Vision 2020” – tog EU’s medlemslande endnu et vigtigt skridt i etableringen af et indre marked for viden.

EU’s klassiske indre marked bygger på fire friheder: fri bevægelighed for personer, varer, tjenesteydelser og kapital. Nu skal dette suppleres med en ”femte frihed”, der sikrer fri bevægelighed for viden. Tanken er, at idéer, studerende, undervisere og forskere frit skal kunne bevæge sig over grænserne og dermed skabe et egentligt indre marked for viden.

EU-landene har en fælles målsætning om at gøre Europa til førende vidensøkonomi og videnssamfund. I 2010 skal investeringer i forskning og udvikling i gennemsnit udgøre tre pct. af BNP. Det handler om, at EU-landene skal blive bedre rustet til at imødegå fremtidens fælles samfundsmæssige udfordringer, f.eks. klimaforandringer, miljøkatastrofer og kroniske sygdomme. Derfor fokuserer EU-landene ikke kun på moderne universiteter og forskningsinstitutioner samt attraktive karriereudsigter, der kan konkurrere med de bedste i verden. Det handler også om at skabe et bedre samarbejde mellem forskningsinstitutionerne og erhvervslivet.

Der vil også blive tale om at styrke udvekslingsprogrammerne for studerende, forskere og undervisere. F.eks. deltog 1,7 millioner studerende i 2007 i Erasmus-programmet. Det antal skal øges til 3 millioner studerende i 2012. Derudover skal den gensidige anerkendelse af kvalifikationer for studerende, forskere og undervisere forbedres.

## ET EUROPÆISK INSTITUT FOR INNOVATION OG TEKNOLOGI

For at gøre Europa til et spændende og tiltrækkende sted for studerende og forskere fra hele verden har EU etableret det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT). Sekretariatet placeres i Budapest. EIT skal skabe netværk inden for forskning, uddannelse og innovation på tværs af landegrænserne i Europa. Forskning i vedvarende energi og klimaforandringer vil være et af de væsentlige fokusområder for EIT.



Hvert år benytter ca. 2.000 danske studerende EU's udviklingsprogram Erasmus til at tage en del af deres uddannelse i et andet EU-land.

## LOFT OVER ARBEJDESTIDEN

Klare og ensartede regler for arbejdstiden for lønmodtagere i alle EU-lande. Det er målet med forhandlingerne om et nyt direktiv om arbejdstid.

Forhandlingerne om direktivet har været lange og svære. Det skyldes, at der i Europa er meget forskellige holdninger til, hvordan arbejdstiden skal reguleres. Skal reglerne være ens for alle? Eller skal den enkelte lønmodtager selv kunne foretage et valg? Den 9. juni 2008 nåede medlemslandene i Rådet endelig til enighed om et kompromis. Løsningen fastsætter et loft på 48 timer over den ugentlige arbejdstid. Samtidig begrænses muligheden for, at den enkelte lønmodtager selv kan vælge at arbejde mere. Europa-Parlamentet afviste imidlertid i december Rådets løsningsforslag. Forhandlingerne mellem Rådet og Europa-Parlamentet brød efterfølgende sammen.

Den danske regering har arbejdet aktivt for en løsning. Første prioritet har været at undgå et resultat, der vil kræve indgreb i de danske overenskomster. Regeringen har også arbejdet for at begrænse muligheden for at arbejde mere end 48 timer. Denne mulighed benyttes ikke i Danmark i dag.



Formålet med direktivet om arbejdstid er klare og ensartede regler for lønmodtagerne i EU.

## ARBEJDESTIDSDIREKTIVET – DE STØRSTE KNASTER

- Der er fastsat et loft på 48 timer over den ugentlige arbejdstid. Skal det være muligt for den enkelte lønmodtager at aftale en længere arbejdstid med sin arbejdsgiver?
- Hvis en lønmodtager har flere jobs, skal loftet på 48 timer så gælde for hvert job eller for dem alle tilsammen?
- Skal den del af en rådighedsvagt, hvor der ikke arbejdes aktivt, medregnes fuldt ud ved opgørelsen af de 48 timer?
- Der er enighed om, at lønmodtagere skal tilbydes kompenserende hviletid, hvis den almindelige hviletid ikke kan holdes. Skal den kompenserende hviletid holdes med det samme eller blot inden for en rimelig frist?



## PATIENT- RETTIGHEDER OVER GRÆNSERNE

Hvornår kan borgerne søge behandling i udlandet med offentlig dækning? Hvordan får man information om sine rettigheder? Og hvem skal betale? Nye EU-regler skal skabe klarhed om borgernes adgang til behandling i andre EU- eller EØS-lande.

Kommissionen har i 2008 fremlagt et forslag til et direktiv om patientrettigheder. Forslaget præciserer bl.a. patienters ret til behandling i andre medlemslande. Europa-Kommissionen foreslår samtidig en række tiltag, der skal gøre det praktisk muligt for borgerne at gøre brug af denne ret. Det gælder bl.a. bedre information om adgangen til behandling i andre EU- eller EØS-lande, brug af udenlandske recepter og adgang til klage og erstatning.

Baggrunden for forslaget er, at EF-Domstolen i flere sager har givet patienter ret til behandling i andre medlemslande med efterfølgende refusion fra deres opholdsland. Men EF-Domstolens praksis er ikke klar på alle punkter. Forslaget skal derfor skabe en klar retstilstand i hele EU.

Rådet og Europa-Parlamentet har taget hul på forhandlingerne om forslaget og vil fortsætte arbejdet i 2009.



*Direktivforslaget om patientrettigheder skal give klar besked om ret til behandling i andre EU-lande.*

## KAN JEG FÅ BETALT SYGEHUSBEHANDLING I UDLANDET?

Du kan allerede i dag efter EF-retten søge om at få dækket behandling i andre EU-lande eller EØS-lande. Der er følgende krav:

- Din læge har henvist dig til sygehusbehandling i Danmark.
- Din region kan ikke tilbyde dig behandling *rettidigt* i forhold til dit behandlingsbehov eller inden for *normale ventetider*.
- Du må ikke påbegynde behandlingen i udlandet, før din region har taget stilling til din ansøgning. Det skal ske inden for 14 dage.
- Du skal selv indhente et behandlingstilbud fra et sygehus i et andet EU-land eller EØS-land.
- Du skal i nogle tilfælde selv lægge ud for behandlingen.

Vær også opmærksom på, at du kan have ret til tilskud fra din region eller kommune til en række sundhedsydelser, f.eks. speciallægehjælp, tandbehandling, kiropraktorbehandling og fysioterapi, når du søger behandling hos læger, tandlæger m.fl. i andre EU- og EØS-lande.

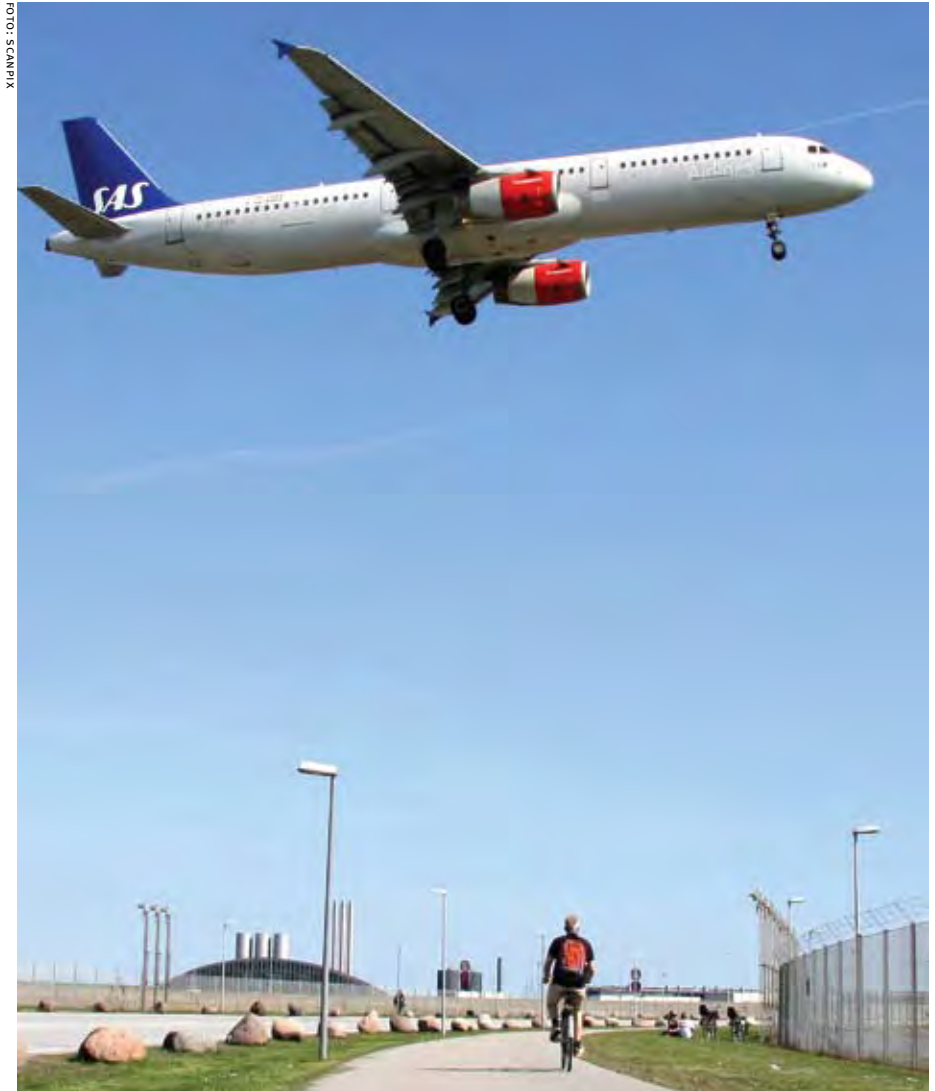
Flere oplysninger kan fås på regionernes patientkontorer eller på Ministeriet for Sundhed og Forebyggelses hjemmeside [www.sum.dk](http://www.sum.dk). Her kan du også få oplysning om, hvornår du kan få dækket hele behandlingsudgiften, og hvornår du kan få den refunderet delvist.

## BEDRE OG RENERE LUFTRAFIK I EUROPA

Flytrafikken vokser inden for EU. Prognoser tyder på en fordobling i 2030 i forhold til i dag. Det øger kravene til udnyttelsen af det europæiske luftrum, og der er behov for forbedringer for at følge med.

I 2008 blev EU-landene enige om principperne i en ny europæisk luftfartspakke. Den såkaldte "Single European Sky II" skal skabe fornyet dynamik i udviklingen af det fælles europæiske luftrum.

Der er store gevinster ved en fælles indsats. Det europæiske luftrum er i dag præget af forskellige nationale regler, som forsinker trafikken. F.eks. må flyselskaberne ofte flyve zigzag gennem Europa. Med den nye luftfartspakke oprettes bl.a. såkaldte "funktionelle luftrumsblokke", som vil forkorte flyveruterne. Målet er en bedre og renere lufttrafik i Europa.



*EU's nye luftfartspakke betyder mindre zigzagflyvning i Europa.*

## FORVENTEDE GEVINSTER FOR FORBRUGERNE OG MILJØET VED DEN NYE LUFTRAFIKSPAKKE

- 40 pct. færre forsinkelser.
- 73 pct. forøget kapacitet.
- 10 pct. reduktion i luftfartens CO<sub>2</sub>-udledning.
- Øget sikkerhed.
- Lavere omkostninger.

## SIKKERHED OG MILJØ TIL SØS

Kvalitetsskibs fart er en prioritet for EU og for Danmark. Kvalitetsskibs fart betyder øget sikkerhed for passagerer og besætning samt beskyttelse af havmiljøet. EU-landene og Europa-Parlamentet blev i 2008 enige om principperne i en ny søsikkerheds-pakke.

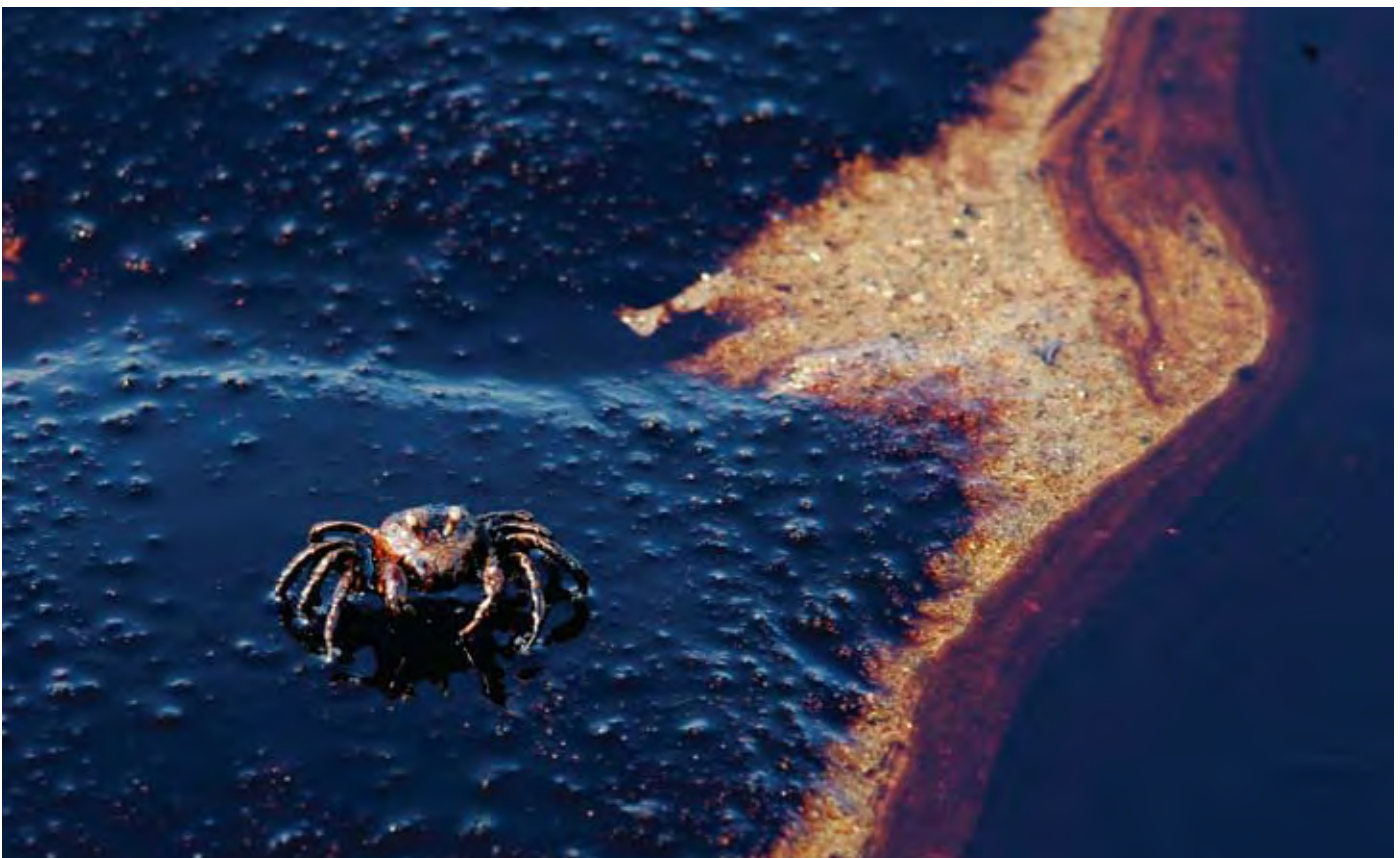
Skibsumlykker med forliste tankskibe og store olieudslip ud for bl.a. den franske og spanske kyst har skærpet EU's fokus på kvalitetsskibs fart over de seneste 10 år. Den nye søsikkerhedspakke er EU's tredje lovgivningspakke, som har til formål at forebygge ulykker i de europæiske farvande.

Danmark har sat flere fingeraftryk på pakken. Der indføres bl.a. et nyt kontrolsystem, som vil sikre kvalitetsskibs fart, og der vil komme større fokus på arbejdsulykker ved opklaring af ulykker til søs. Det er ligeledes lykkedes at indføre skærpede foranstaltninger over for skibe, som ikke følger lodsanbefalingerne i Storebælt og Øresund.

## EU'S TREDJE SØSIKKERHEDS-PAKKE

- Skærpet indsats mod risikoskibe/lempet kontrol af kvalitetsskibe.
- Skærpet overvågning af skibstrafikken.
- Fastsættelse af fælles regler for ulykkesopklaring og forebyggelse af ulykker.
- Bedre erstatningsmuligheder for passagerer i tilfælde af ulykker.
- Opdatering af de fælles regler og standarder for inspektioner og syn af skibe.
- Tvungen ansvarsforsikring for større skibe.
- Større forpligtelser for EU-landenes søfartsadministrationer.

FOTO: SCANPIX



*EU's politik om søsikkerhed skal beskytte havmiljøet og skabe bedre sikkerhed for passagererne.*

## FØDEVARER, LANDBRUG OG FISKERI: MANGE RESULTATER I 2008

I 2008 blev der inden for både fødevarer, landbrug og fiskeri opnået vigtige resultater, som flugter med danske ønsker og prioriteter. Det mest iøjnefaldende resultat kom på landbrugsområdet, hvor det lykkedes at få en aftale, der ændrer politikken i en mere konkurrencedygtig og grøn retning. Et andet vigtigt resultat var styrkelsen af forbrugernes fødevarer sikkerhed i form af nye, ensartede regler for tilsætningsstoffer, aromastoffer og enzymer. Endelig blev 2008 året, hvor EU's indsats for at sikre et bæredygtigt torskefiskeri begyndte at vise resultater.

### EN MERE GRØN OG KONKURRENCE-DYGTIG LANDBRUGSPOLITIK

EU's landbrugsministre vedtog i 2008 de foreløbige rammer for den fælles landbrugs politik for de næste år. Flere penge til miljøfremmende tiltag og en reduktion af den direkte landbrugsstøtte var nogle af elementerne i aftalen. Samtidig vil der ske en gradvis udfasning af mælkekvoterne og en afvikling af braklægningsordningen, som betyder, at landmændene vil kunne udvide produktionen i takt med efterspørgslen på markedet. Det er ikke mindst vigtigt i en tid, hvor verden oplever meget svingende fødevarerpriser.

Fra dansk side blev der lagt stor vægt på, at aftalen samtidig sikrer penge til miljøtiltag, som fuldt ud kompenserer for de miljøkonsekvenser, en øget produktion kan have. Under forhandlingerne om landbrugsaftalen stod de forskellige lande meget langt fra hinanden, og Danmark havde gerne set endnu flere ændringer af landbrugs politikken.



FOTO: EUROPA-KOMMISSIONEN

*Gensyn med krumme agurker og anden frugt og grønt i atypiske faconer.*

## MERE MILJØ FOR LANDBRUGSSTØTTEN

Under forhandlingerne om landbrugs politikken lykkedes det fra dansk side at få prioriteret penge fra landbrugsstøtten til nye udfordringer, som natur, miljø og klima. Det blev aftalt at:

- Den direkte landbrugsstøtte beskæres med fem pct. frem til 2013. Pengene skal i stedet bruges på projekter, der imødekommer nye udfordringer i forhold til miljø, klima og vedvarende energi. For Danmark vil det frigøre 880 mio. kr. fra EU til nye, innovative projekter inden for natur og miljø.
- De enkelte lande kan desuden vælge frivilligt at beskære landbrugsstøtten med yderligere op til 10 pct. for i stedet at anvende midlerne til formål som f.eks. miljø og økologi. Det vil for Danmark kunne give et beløb på op til 750 mio. kr. om året i 2010-2013.

Sammenlagt betyder den nye aftale om landbrugs politikken derfor, at Danmark kan vælge at bruge knap fire mia. kr. af landbrugsstøtten på grønne initiativer.

**ENS KRAV TIL TILSÆTNING I FØDEVARER**

Når man som forbruger i fremtiden køber fødevarer fra et andet EU-land, kan man være sikker på, at varerne overholder samme krav som i Danmark, når det gælder indholdet af tilsætningsstoffer, aromaer og enzymer. EU-landene nåede nemlig i 2008 til enighed om et omfattende regelkompleks, som sikrer en ensartet, samlet regulering af området. Det er første gang, der laves fælles EU-regler for brugen af enzymer. Den nye lovgivning forventes at øge beskyttelsesniveauet både i Danmark og i resten af EU. Ud over at give mere sikkerhed for forbrugerne, indebærer regelharmoniseringen også væsentlige fordele for industrien, da virksomhederne ikke længere skal have det samme produkt godkendt i flere lande, men kan nøjes med at få det godkendt ét sted.

**PÅ VEJ MOD ET BÆREDYGTIGT FISKERI**

EU's fiskeripolitik har som målsætning at sikre et bæredygtigt fiskeri, så der også i fremtiden er fisk at fange i havet. Efter mange år med dystre vurderinger af torskebestandens tilstand, begyndte arbejdet med at sikre torsken at give resultater i Østersøen i 2008. Torskebestanden i den østlige Østersø viste sig nemlig at være i hurtig fremgang, og den ventes i 2009 at være fuldt genoprettet til de målsætninger, som den biologiske rådgivning har opstillet. Den aktive indsats for at sikre en positiv udvikling for torskebestandene i andre farvande som Nordsøen, Skagerrak og Kattegat blev samtidig intensiveret yderligere. Bl.a. med en særlig dansk-svensk aftale for Kattegat og med en generel tilpasning af genopretningsplanen for Nordsøen, Skagerrak og Kattegat, der vil fremme brugen af selektive fangstredskaber og reducere fiskernes udsmid.

EU's indsats for at sikre bæredygtige fiskeri havde i 2008 ikke kun fokus på de europæiske farvande. EU satte sig også i front i den globale kamp mod ulovligt fiskeri i internationalt farvand. For at sikre, at de ulovlige fangster ikke ender på de europæiske middagsborde, vil der fremover komme en omfattende kontrol og en "sort-liste" over fartøjer, der har fisket ulovligt.

## KRUMME AGURKER PÅ VEJ TILBAGE

EU's regler om agurkers krumning har i mange EU-lande stået som symbol på EU-bureaucrati og reguleringsiver. På initiativ fra den danske landbrugskommissær Mariann Fischer Boel har EU-landene i 2008 besluttet at fjerne de regler, der hidtil har defineret kvaliteten af agurker ud fra deres størrelse og udseende. De tilsvarende regler for 25 andre typer frugt og grønt – heriblandt gulerødder, meloner og rosenkål – blev skrottet sammen med agurke-reglerne.

## FØDEVAREMINISTER EVA KJER HANSEN OM SIN VISION FOR EU'S FISKERIPOLITIK



FOTO: JENS HONORÉ

"Jeg ønsker en fiskeripolitik i EU, hvor udsmid af fisk ophører og hvor fangsten af fisk fra den enkelte bestand svarer til, hvad bestanden optimalt kan yde. Til gavn for vores ressourcer, fiskersamfundenes økonomi og verdens fødevarerforsyning".

"En helt ny kurs for EU's fiskeripolitik" – kronik i Berlingske Tidende den 15. august 2008.

## WTO OG DOHA-RUNDEN

Det er vigtigt for Danmark og EU, at de igangværende forhandlinger i verdenshandelsorganisationen WTO – også kaldet Doha-runden – afsluttes succesfuldt. Et positivt resultat af Doha-runden vil være et tiltrængt pust til den globale samhandel og verdensøkonomien. Det vil også betyde, at udviklingslandene bliver bedre integreret i det multilaterale handelssystem.

I begyndelsen af 2008 skete der fremskridt i de tekniske forhandlinger omkring

både landbrugs- og industrivarer. Fremskridtene banede vejen for, at der kunne fremlægges reviderede tekstforslag i de relevante forhandlingsgrupper i WTO.

Det var håbet, at man med disse tekster ville kunne opnå enighed om en samlet rammeaftale inden udgangen af 2008.

Derfor indkaldte WTO's generaldirektør Pascal Lamy ca. 35 ministre fra de mest toneangivende medlemmer til et mini-ministermøde i juli. Det lykkedes at få ryddet et stort antal forhindringer af vejen i et intensivt forløb fra den 21. til den 30. juli. Fokus var på landbrugsstøtte, landbrugs- og industritold samt at give positive signaler i forhold til mulighederne for markedsåbning for tjenesteydelser.

Forhandlingerne brød imidlertid sammen den 29. juli, da man måtte erkende, at der ikke kunne opnås enighed om en rammeaftale. Selv om man var ganske tæt på en aftale, var den afgørende politiske vilje til et gennembrud ikke til stede. Det var ikke muligt at finde et kompromis

mellem især USA's ønske om øget markedsadgang for (subsidierede) landbrugsprodukter og i første række Indiens behov for beskyttelse af hjemligt landbrug og fødevarerproduktion.

I erklæringen fra G20-mødet i Washington den 15. november om den finansielle krise opfordrer G20-landene til, at man ikke reagerede på krisen ved at blive mere protektionistisk, men holdt fast i principperne om frihandel og markedsøkonomi. Det blev også understreget, at medlemmerne igen ville forsøge at opnå enighed om en rammeaftale for Doha-runden. Derfor intensiverede man atter forhandlingerne, så der kunne blive basis for et nyt mini-ministermøde i december. Til trods for opfordringen fra G20-mødet og yderligere fremskridt i forhandlingerne vurderede Lamy imidlertid, at der ikke var tilstrækkeligt politisk momentum i forhandlingerne til at indkalde til et nyt ministermøde på dette tidspunkt.



FOTO: SCANPIX

## FREMSKRIDT FOR EU'S BILATERALE FRIHANDELS-AFTALER

Danmark arbejder for, at EU supplerer det multilaterale spor i WTO med bilaterale og regionale handels- og investeringsaftaler. Forhandlingerne med Sydkorea er længst fremme, og en positiv afslutning synes at være inden for rækkevidde i 2009. EU's forhandlinger med Indien, ASEAN-landene og en række latinamerikanske samt mellemøstlige lande om frihandelsaftaler pågår. Endelig undersøges mulighederne for og potentialet ved en frihandelsaftale mellem EU og Canada, da der ikke foreligger endelig beslutning om at påbegynde forhandlingerne. Danmark søger endvidere at få skabt basis for, at EU også indleder frihandelsforhandlinger med Japan.

*Vietnam er medlem af ASEAN og WTO og samarbejder derfor med EU både multilateralt og bilateralt.*

## FRIHED, SIKKERHED OG RETFÆRDIGHED

Der er flere formål med EU's samarbejde inden for frihed, sikkerhed og retfærdighed. EU-borgere skal sikres ret til at færdes frit inden for EU, ligesom samarbejdet skal sikre kontrollen ved EU's ydre grænser for effektivt at bekæmpe ulovlig indvandring, organiseret kriminalitet og terrorisme. Endvidere skal samarbejdet mellem EU-landene på politi- og retsområdet styrkes for at gøre EU sikrere og mere trygt.

Udviklingen af et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed blev i 2008 præget af balancen mellem styrkelse af EU-borgernes sikkerhed og overholdelse af de grundlæggende rettigheder samt fri bevægelighed for personer. Personers fri bevægelighed sikres bl.a. gennem Schengen-samarbejdet, der er blevet udvidet i de seneste år med de østeuropæiske lande og Schweiz. Når de indre grænser ophæves, stiller det krav om et styrket internationalt samarbejde.

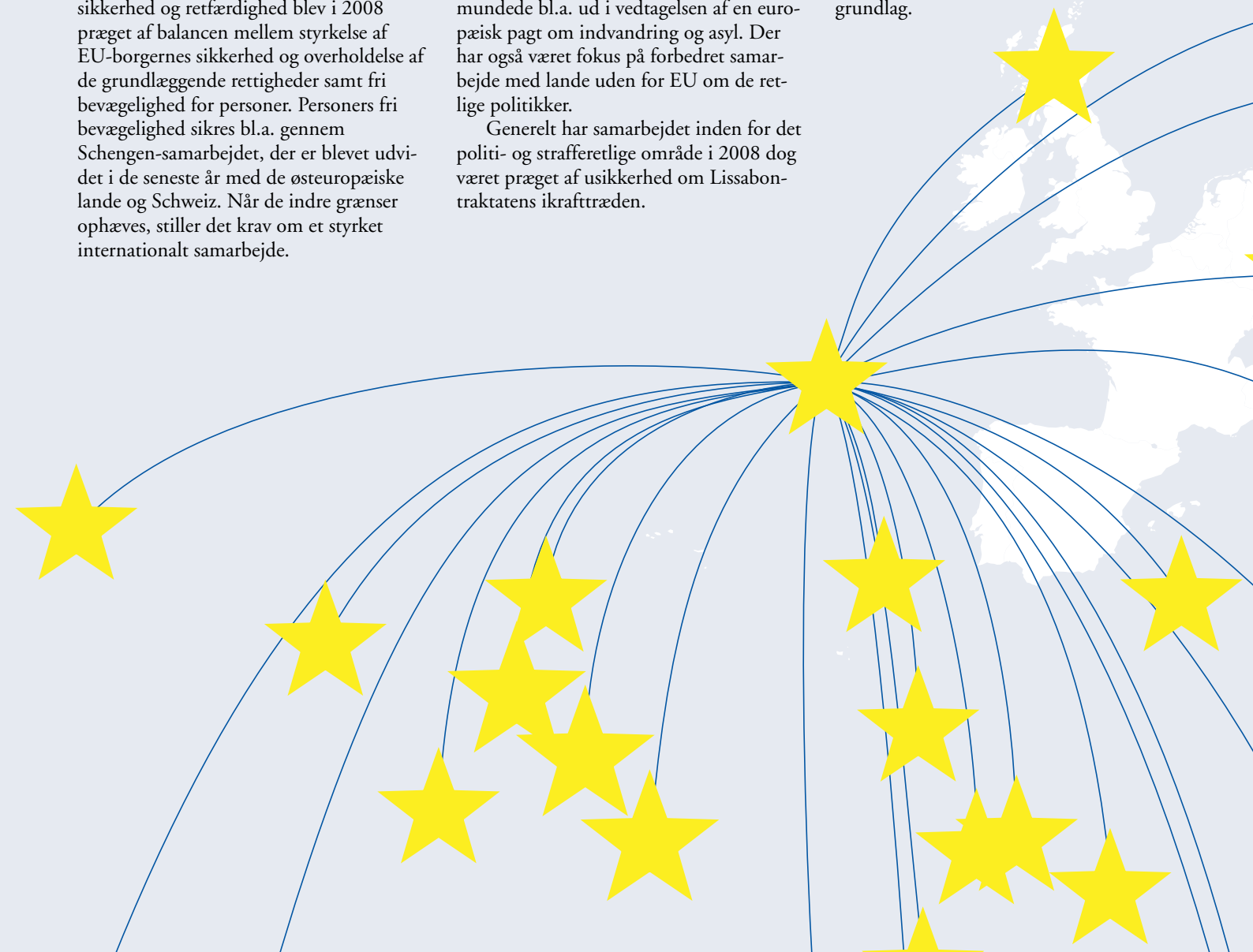
Derfor har der også i 2008 været fokus på, at det fremtidige samarbejde mellem de nationale politimyndigheder skal sikre en effektiv og øget grænsekontrol for at håndtere det stigende antal indvandrere, som kommer til EU.

I 2008 har der været særlig fokus på at styrke det praktiske og operationelle samarbejde mellem EU-landene. Det gælder inden for samarbejdet om styring af migrationsstrømme og samtænkning af EU's øvrige mobilitetspolitikker. Det mandede bl.a. ud i vedtagelsen af en europæisk pagt om indvandring og asyl. Der har også været fokus på forbedret samarbejde med lande uden for EU om de retlige politikker.

Generelt har samarbejdet inden for det politi- og strafferetlige område i 2008 dog været præget af usikkerhed om Lissabon-traktatens ikrafttræden.

Såfremt Lissabon-traktaten bliver en realitet, vil det politi- og strafferetlige samarbejde grundlæggende ændre karakter, og Danmark vil glide ud af samarbejdet som en konsekvens af det retlige forbehold.

På grund af det danske retsforbehold deltager Danmark ikke i samarbejdet om civilret, asyl og indvandring. Danmark har dog som Schengen-land mulighed for at tilslutte sig Schengen-regler angående udsendelse og ulovligt ophold samt visum og grænsekontrol på mellemstatsligt grundlag.



## EU-BORGERNES RET TIL FRI BEVÆGELIGHED OG METOCK- DOMMEN

EF-Domstolens dom i Metock-sagen satte i 2008 EU-borgernes ret til fri bevægelighed på dagsordenen.

En af grundpillerne i EU-samarbejdet er EU-borgernes ret til at bevæge sig frit inden for EU og arbejde, studere eller blot tage ophold for egne midler i et andet EU-land end deres eget. Denne ret til at bevæge sig frit med sin familie er reguleret i det såkaldte opholdsdirektiv.

Den 25. juli 2008 afsagde EF-Domstolen dom i sagen Metock m.fl. mod Irland. Der var tale om en sag, hvor flere tredjelandsstatsborgere havde opholdt sig ulovligt i Irland f.eks. som afviste asylansøgere. De giftede sig efterfølgende med en EU-borger, der havde benyttet sig af retten til fri bevægelighed til at tage ophold i Irland. Derefter søgte de om opholdstilladelse som ægtefælle til en EU-borger. De irske myndigheder afslog ansøgningerne med den begrundelse, at de pågældende tredjelandsstatsborgere ikke havde haft lovligt ophold i et andet EU-land forud for indgivelse af ansøgning om familiesammenføring i Irland.

De danske udlændingemyndigheder stillede som de irske myndigheder krav om forudgående lovligt ophold for at opnå familiesammenføring efter EU-reglerne. Metock-dommen fastslog, at dette krav ikke er foreneligt med EU-retten, som den fremgår af opholdsdirektivet fra 2004. Dermed omgjorde EF-Domstolen sin egen dom i en tidligere sag (Akrich-dommen).

Reglerne om EU-borgernes ret til fri bevægelighed er ikke omfattet af det danske retsforbehold. De danske myndighe-

der ændrede derfor i oktober 2008 de danske regler. Der stilles nu ikke længere krav om, at et familiemedlem fra tredjelande til en EU-borger skal have haft et forudgående lovligt ophold i et andet EU-land for at blive familiesammenført med EU-borgeren. For at modvirke eventuelle uheldige konsekvenser af denne ændring blev der i dansk ret til gengæld indført krav om, at EU-borgeren reelt og faktisk skal have etableret sig i Danmark eller et andet EU-land for at kunne opnå familiesammenføring. Der er endvidere indført en skærpet indsats mod misbrug af EU-reglerne og svig.

Danmark er bekymret for, at Metock-dommen kan føre til, at ulovlig indvandring til EU-landene bliver mere attraktivt for personer fra lande uden for EU. Dermed kan EU-retten ufrivilligt komme til at fremme ulovlig indvandring, som EU i mange andre sammenhænge forsøger at bekæmpe. Derfor ønsker Danmark en ændring af opholdsdirektivet, så der igen kan stilles krav om forudgående lovligt ophold.

På dansk foranledning blev konsekvenserne af Metock-dommen drøftet på justits- og integrationsministrenes rådsmøder i september og igen i november 2008. Ministrene blev enige om, at alle tiltag må sættes ind for at bekæmpe omgåelse og misbrug af reglerne om personers fri bevægelighed samt alvorlige eller gentagne lovovertrædelser. Rådet opfordrede derfor Europa-Kommissionen til at offentliggøre retningslinjer for fortolkningen af direktivet og til at overveje alle andre relevante og nødvendige for-

slag og tiltag for at imødegå misbrug og omgåelse.

Europa-Kommissionen har nedsat en ekspertgruppe, som skal belyse EU-landenes bekymringer om misbrug af reglerne om fri bevægelighed. Danmark har været meget aktiv i dette arbejde, der forventes afsluttet i første halvår af 2009 med fortolkende retningslinjer fra Europa-Kommissionen.

I 2008 fik 155 personer familiesammenføring efter EU-reglerne, hvor referencepersonen var en dansk statsborger (den såkaldte Malmø-model). Det skal ses i forhold til et samlet antal familiesammenføringstilladelser i 2008 på 3.749. Udviklingen i antallet af familiesammenføringer efter EU-reglerne overvåges nøje.



## STYRKET FOKUS PÅ INDVANDRING OG ASYL

EU skal styrke sit fokus på indvandring og asyl. Det er formålet med den europæiske pagt om indvandring og asyl, som EU's stats- og regeringschefer blev enige om i oktober 2008. Pagten var en hovedprioritet for det franske EU-formandskab i andet halvår af 2008.

Formålet med pagten er at sende et klart signal om det store arbejde, som EU gør for at styre indvandringen. Det skal bl.a. ske gennem øget fokus på bekæmpelse af ulovlig indvandring, herunder gennem styrket samarbejde med tredjelande.

Pagten afspejler, at EU-samarbejdet på udlændinge- og integrationsområdet har et bredt fokus. Den har fem hovedafsnit:

1. Lovlig indvandring og integration.
2. Øget effektivitet, når det kommer til udsendelse af ulovlige indvandrere.
3. Styrket grænsekontrol.
4. Opbygning af et fælles europæisk asylsystem.
5. Samarbejde med tredjelande for at opnå den bedst mulige synergi mellem migration og udvikling.

Pagten er et politisk dokument og er ikke omfattet af det danske retsforbehold. Det er derimod tilfældet for flere af de retsakter, som pagten henviser til eller søger at fremme.

Pagten skal også ses som en strategisk ramme for politikudviklingen på området for retlige og indre anliggender og som et indspil til arbejdet med et nyt femårsprogram for samarbejdet for perioden 2010-14.



FOTO: SCANPIX

*Med den europæiske pagt om indvandring og asyl fik EU sat øget fokus på bekæmpelse af ulovlig indvandring.*

## DANSKE FINGERAFTRYK PÅ PAGTEN

Regeringen har deltaget aktivt i forhandlingerne om asyl- og indvandringspagten. Det har resulteret i, at følgende danske nøglesynspunkter er afspejlet i den endelige tekst:

- Øget lovlig indvandring – hvis det harmonerer med behovene på arbejdsmarkedet, og hvis det sker i sammenhæng med en bredspektret integrationsindsats.
- Styrket indsats for at bekæmpe ulovlig indvandring gennem fokus på udsendelse og på en styrkelse af EU's grænseagentur (Frontex), uden at agenturet bliver en fælles grænsemyndighed.
- Øget praktisk samarbejde på asylområdet og fokus på at løse flygtningeproblemer og problemerne med ulovlige migranter, der forsøger at rejse under dække af det internationale flygtningeregime. Det skal ske ved at afhjælpe årsagerne til, at folk vælger at søge asyl eller indrejse ulovligt i EU.
- Pagten respekterer – på baggrund af Metock-sagen – at EU's regler om fri bevægelighed ikke bør modarbejde bekæmpelsen af ulovlig indvandring. Med andre ord: EU's politikker bør ikke stritte i hver deres retning.

## NYE KRAV TIL VISUMFRI INDREJSE I USA

USA har i lyset af terrortruslen ønsket at sætte øget fokus på sikkerhed i forbindelse med indrejse til landet. Det er baggrunden for, at USA i sommeren 2007 vedtog en lov om ændring af det såkaldte Visa Waiver Program, der omhandler visumfritagelse for statsborgere fra andre lande. Med lovændringen fokuseres der nu mere på spørgsmål om sikkerhed end på bekæmpelse af ulovlig indvandring. USA stiller i forlængelse heraf nye krav til deltagelse i Visa Waiver Programmet. Det gælder både for deltagende lande, som f.eks. Danmark, og for lande, som søger optagelse i programmet.

På baggrund af den nye lov modtog alle EU-landene i de første uger af 2008 et udkast til en form for aftale mellem USA og det pågældende land. Udkastet indeholdt forslag til, hvilke krav deltagerlandene i programmet skulle forpligte sig til at leve op til. De nye krav vedrørte bl.a. USA's etablering af et elektronisk indrejssystem (ESTA), sikkerhedsstandarder for pas, tilbagesendelse af personer med ulovligt ophold, anvendelse af bevæbnede vagter om bord på fly samt udveksling af oplysninger om flypassagerer og om tabte og stjålne pas.

USA ønskede at indgå forhandlinger med hvert af de pågældende lande. Europa-Kommissionen gjorde imidlertid opmærksom på, at flere af emnerne hører under EU-fællesskabet, og at det derfor er Europa-Kommissionen, der forhandler på vegne af EU-landene om disse emner. Efter vanskelige forhandlinger mellem EU-landene blev aftalen, at Europa-Kommissionen forhandler en række af emnerne med USA, mens medlems-

staterne hver for sig forhandler de øvrige emner med USA. EU-landene forhandler bl.a. selv spørgsmål om udveksling af oplysninger om flypassagerer og om tabte og stjålne pas.

Der blev i begyndelsen af december 2008 opnået enighed mellem USA og Europa-Kommissionen på en række punkter, herunder at begge parter er forpligtede til at tage egne statsborgere tilbage, og at rejsedokumenters sikkerhedsstandarder anvendes gensidigt. Samtidig meddelte Europa-Kommissionen, at man ikke vurderede, at USA's nye elektroniske indrejssystem ESTA var det samme som et visum. Det udgjorde derfor ikke et brud på reglerne om gensidighed i fritagelsen af visum mellem EU og USA.

På baggrund af EU-landenes forhandlinger er yderligere syv EU-lande (Estland, Letland, Litauen, Tjekkiet, Ungarn, Malta og Slovakiet) i slutningen af 2008 blevet omfattet af USA's Visa Waiver Program. De EU-lande, som allerede deltager i programmet, forventes at afslutte forhandlingerne med USA i løbet af 2009.

Danmark deltager fuldt ud i de bestemmelser, der udpeger de tredjelande, hvis

statsborgere skal have visum for at passere EU's ydre grænser, samt i bestemmelser vedrørende ensartet udformning af visa.

## VISA WAIVER PROGRAMMET

*Medlemsstater, der deltager i  
Visa Waiver Programmet:*

Belgien, Danmark, Estland,  
Finland, Frankrig, Irland, Italien,  
Letland, Litauen, Luxembourg, Malta,  
Nederlandene, Portugal, Slovakiet,  
Spanien, Sverige, Tjekkiet, Tyskland,  
Storbritannien, Ungarn, Østrig.

*Medlemsstater, der ikke deltager i Visa  
Waiver Programmet:*

Bulgarien, Cypern, Grækenland, Polen,  
Rumænien, Slovenien.

*Associerede lande, der deltager i Visa  
Waiver Programmet:*

Island, Liechtenstein, Norge, Schweiz.



Kampen mod terror fik USA til at stille øgede krav til lande, der ønsker visumfri indrejse i USA.

## UDVIDELSE AF SCHENGEN

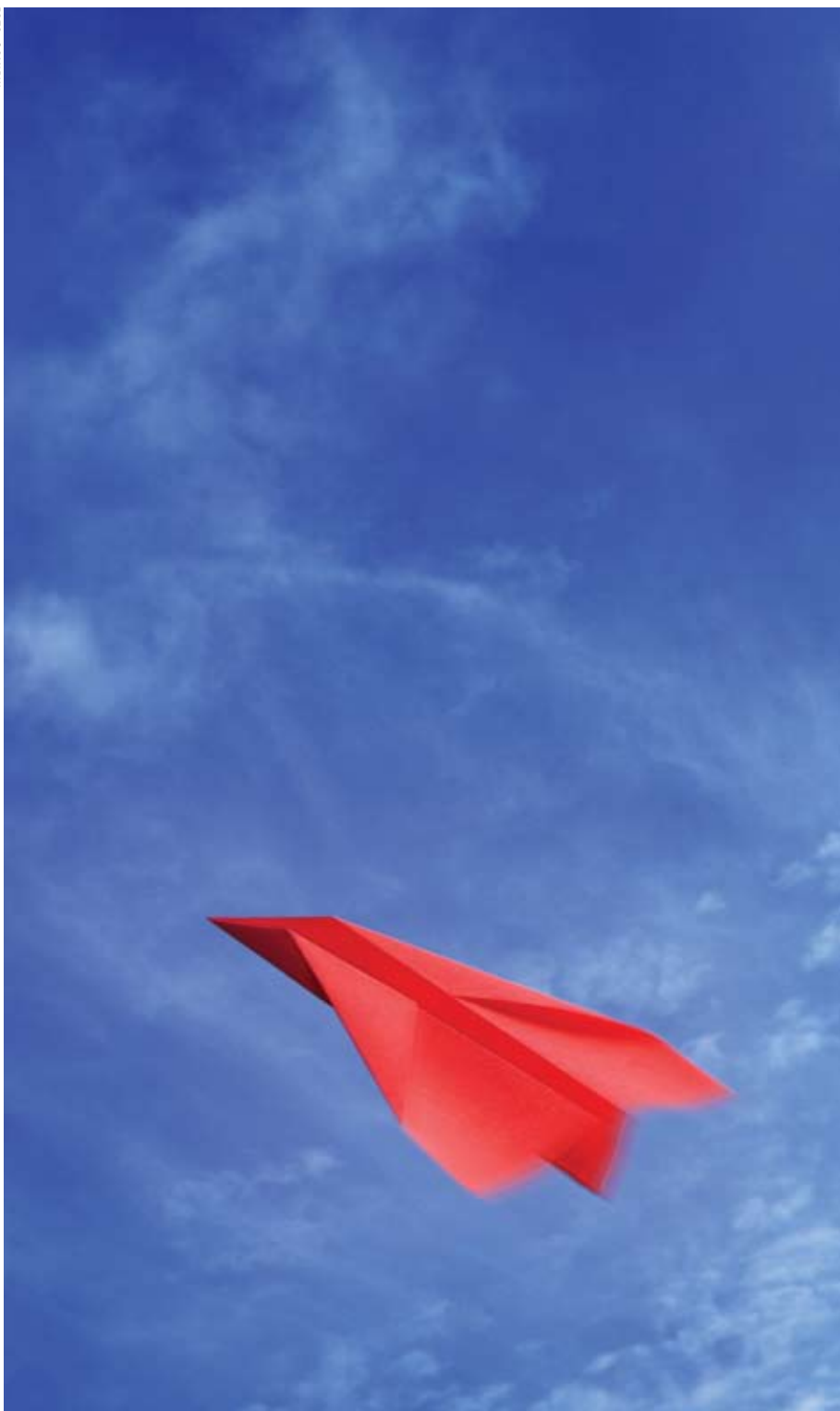
Schengen-samarbejdet stod i 2008 i udvidelsens tegn. Den 30. marts 2008 blev den indre grænsekontrol for luftgrænserne ophævet i forhold til Tjekkiet, Estland, Letland, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Slovenien og Slovakiet. EU-borgere kunne fra denne dato flyve til og fra disse lande uden paskontrol. Grænsekontrollen ved landegrænserne blev allerede ophævet i 2007.

Efter et grundigt evalueringsarbejde kom også Schweiz med i Schengen i 2008. Grænsekontrollen ved de øvrige Schengen-landes landegrænser til Schweiz blev ophævet den 12. december 2008, og luftgrænsekontrollen blev ophævet den 29. marts 2009.

Udvidelsen af Schengen stiller øgede krav til Schengen-informationssystemet (SIS), der har til formål at understøtte grænse- og politikontrollen samt administrationen af udlændingelovgivningen. SIS er kun konstrueret til at indeholde oplysninger for op til 18 lande. Der er derfor igangsat et arbejde med at etablere et udbygget og forbedret SIS II. Udviklings- og testarbejdet har været ramt af forsinkelser, men det nye system ventes klart til brug i slutningen af 2009 eller først i 2010.

På grund af det danske retsforbehold deltager Danmark ikke i Rådets vedtagelser om ændring af Schengen-reglerne, dvs. regler om udsendelse og ulovligt ophold samt visum og grænsekontrol. Danmark har dog efterfølgende mulighed for at tilslutte sig reglerne på mellemstatsligt grundlag.

FOTO: SCANPIX



*EU-borgere kan nu flyve til og fra Tjekkiet, Estland, Letland, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Slovenien og Slovakiet uden paskontrol.*

## GENSIDIG ANERKENDELSE

Inden for det retlige og politimæssige samarbejde har der i 2008 været fokus på at styrke det strafferetlige samarbejde mellem EU-landene ved at udbygge princippet om gensidig anerkendelse. Der blev i 2008 opnået politisk enighed om to såkaldte rammeafgørelser om gensidig anerkendelse.

Den ene rammeafgørelse vedrører anerkendelse af beslutninger om varetægtssurrogater. Et varetægtssurrogat er en foranstaltning, der pålægges som et alternativ til, at en person varetægtsfængsles. Det kan f.eks. være en beslutning om, at en person på bestemte tidspunkter skal henvende sig til en myndighed, eller at den pågældende ikke må opholde sig bestemte steder. Med rammeafgørelsen kan beslutninger om varetægtssurrogater, som er pålagt af en medlemsstat, anerkendes i den medlemsstat, hvor den person, der er underlagt surrogatet, har sædvanligt og lovligt ophold.

Den anden rammeafgørelse indfører større ensartethed i reglerne om fuldbyrdelse af afgørelser afsagt in absentia, dvs. afgørelser, der afsiges, uden at den pågældende selv var til stede under retssagen.

I 2008 blev der også formelt vedtaget fire rammeafgørelser, som bygger på princippet om gensidig anerkendelse. EU-landene har nu gennemført princippet om gensidig anerkendelse i forhold til en betydelig del af de beslutninger, der træffes i forbindelse med behandling af straffesager.

Danmark deltager fuldt ud i det mellemstatslige politi- og strafferetlige samarbejde.



*Thi kendes for ret. Princippet om gensidig anerkendelse gør det lettere at gennemføre retlige afgørelser på tværs af EU.*

## HVAD ER GENSIDIG ANERKENDELSE?

Traditionelt retligt samarbejde i kriminalsager er baseret på flere forskellige internationale retlige instrumenter, som i overvejende grad er karakteriseret ved, at et land fremsætter anmodning til et andet land, der så afgør, om det vil efterkomme anmodningen eller ej. Dette traditionelle system er ikke alene langsommeligt, men kan også være tungt rent administrativt. Princippet om gensidig anerkendelse er generelt baseret på idéen om ligestilling og tillid. Princippet om gensidig anerkendelse gør det muligt at sikre et smidigt retligt samarbejde i EU, uden at man behøver at harmonisere medlemsstaternes nationale lovgivninger. Således bør en afgørelse truffet af en myndighed i ét EU-land som udgangspunkt accepteres af myndighederne i et andet EU-land.

## INDSATSEN MOD TERRORISME

EU's indsats mod terrorisme er i stadig dynamisk udvikling. Det gælder dels beskyttelsen af EU's egne borgere internt i EU, dels et stadig tættere samarbejde med vores partnere – både andre lande og internationale institutioner. Terrorismen er et komplekst fænomen, der kræver den flerstrengende indsats og de sammensatte instrumenter, som netop EU råder over og fortsat videreudvikler. Et særligt indsatsområde, som er blevet udviklet over det seneste år, er bl.a. en række forskningsprojekter, der giver bedre indblik i radikaliseringsprocesser, og hvordan de kan imødegås.

EU spiller også i stigende grad en rolle som central aktør i den globale indsats for at imødegå terrorisme. Det såkaldte Stabilitetsinstrument giver EU nye muligheder for at understøtte den politiske dialog med tredjelande med finansiering af konkrete projekter. Fokus har i 2008 især været på Pakistan og Sahel-landene i det nordlige og centrale Afrika.

Den omfattende og brede indsats kan have været en medvirkende årsag til, at EU i 2008 var forskånet for alvorlige terrorangreb inden for EU's grænser. Der er imidlertid fortsat en potentiel trussel og et behov for at styrke EU's indsats mod terror både inden for og uden for EU's grænser. Det viste de angreb på EU-statsborgere og EU's interesser uden for EU's grænser, man så på den danske ambassade i Islamabad den 2. juni 2008 og senere mod den tyske ambassade i Kabul.

EU's aktiviteter inden for terrorbekæmpelse var i 2008 i øvrigt præget af at gennemføre og opdatere EU's anti-terrorstrategi og handlingsplan fra 2005. EU's overordnede strategiske ledetråd er



Daværende justitsminister Lene Espersen har arbejdet aktivt for at forhindre fremstilling af gødningsbomber.

fortsat at bekæmpe terrorisme med respekt for menneskerettighederne og at gøre Europa til et sikrere sted. Der er i 2008 taget skridt inden for at alle strategiens fire indsatsområder til opnåelse af de overordnede strategiske målsætninger:

- På *forebyggelsesområdet* er der blevet vedtaget en opdateret strategi til at imødegå radikaliserings samt rekruttering af terrorister. Samtidig har en række lande påtaget sig ansvaret for arbejdet med en række centrale områder for terrorbekæmpelse. Det drejer sig om anvendelse af internettet, kommunikation, religiøse lederes rolle samt lokale myndigheders og lokalpolitikens rolle. Danmark har påtaget sig ansvaret for at se på afradikalisering af navnlig ungdommen.
- For at *beskytte EU's borgere* er der bl.a. taget initiativ til at styrke grænsesikkerhed, kritisk infrastruktur, sikkerhed vedrørende eksplosiver og sikkerhed på transportområdet. Desuden er der ble-

vet taget et vigtigt skridt til at begrænse mulighederne for at erhverve gødning, der kan anvendes i forbindelse med bombefremstilling (se særskilt boks).

- Med henblik på at *forfølge terrorister* er der taget en række skridt møntet på at styrke det operative samarbejde. Der er vedtaget en tilpasset rammeafgørelse om bekæmpelse af terrorisme og sat øget fokus på arbejdet med at imødegå cyber-terrorisme. Der er endvidere gjort fremskridt i arbejdet med anvendelse af passagerlister (PNR) i efterforskningssammenhæng.
- For at afprøve og udvikle EU's evne til at *båndtere et eventuelt angreb* blev der i september 2008 afholdt en øvelse i regi af EU's Katastrofe- og Krisekoordinationsarrangement.

## PNR – BRUG AF PASSAGEROPLYSNINGER

Der har i 2008 været intensive forhandlinger i EU om et forslag om anvendelse af passageroplysninger (PNR-oplysninger) for flypassagerer til bekæmpelse af terrorisme og anden alvorlig kriminalitet. PNR står for *Passenger Name Record*. Regeringen er meget positiv over for etableringen af fælles EU-regler på området. Forslaget vil bl.a. gøre det muligt for myndighederne på baggrund af en indsamling og analyse af de PNR-oplysninger, som luftfartsselskaberne i forvejen indhenter til kommercielle formål, at identificere personer, som udgør en stor risiko med hensyn til terrorisme og anden alvorlig kriminalitet. En sådan systematisk anvendelse af PNR-oplysninger vil derfor kunne udgøre et effektivt bidrag til forebyggelse og bekæmpelse af kriminalitet. Forhandlingerne om forslaget vil fortsætte i 2009.

## STOP FOR TERRORFARLIG GØDNING

Takket være en intensiv dansk diplomatisk indsats bliver det nu sværere for terrorister at fremstille de såkaldte gødningsbomber. Gødningsbomber kan relativt let laves af højkoncentreret ammoniumnitratgødning, der hidtil har kunnet købes frit. Gødningsbomber har derfor været en typisk metode ved terrorangreb og indgik f.eks. i Vollsmose-sagen.

Regeringen besluttede i sommeren 2007 at indføre et forbud mod, at private kan købe gødning med et ammoniumnitratkoncentrat over 45 pct. Det skete, efter at danske sprængningsforsøg havde vist, at gødning med over 45 pct. kvælstof fra ammoniumnitrat kan bruges til at fremstille bomber med stor sprængkraft. I efteråret 2007 fremsatte Europa-Kommissionen imidlertid et forslag til ændring af et totalharmoniseringsdirektiv vedrørende farlige stoffer, som ville indebære en betydeligt højere grænse for koncentrationen af ammoniumnitrat i gødning til private. Forslaget ville indebære, at Danmark ikke kunne gennemføre den planlagte lavere grænse.

Sagen blev i de andre EU-lande håndteret af landbrugsekspertter, der gik mere op i markudbytte end i risikoen for terror. Udfordringen for Danmark var derfor at få gjort terrork eksperterne i de andre EU-hovedstæder opmærksomme på sagen. Det krævede en intensiv indsats.

Justitsministeren tog sagen op i Rådet (Retlige og Indre Anliggender) og opfordrede sine ministerkolleger samt Europa-Kommissionen og EU's terrorkoordinatør til at sikre, at der blev lagt afgørende vægt på hensynet til forebyggelse af terrorhandlinger i forhandlingerne. I de følgende måneder arbejdede justitsministeren og fødevareministeren – i samarbejde med miljøministeren, udenrigsministeren samt økonomi- og erhvervsministeren – intensivt på at påvirke forhandlingerne. Danske embedsmænd og bombeeksperter præsenterede på møder i Rådet, Europa-Parlamentet og Europa-Kommissionen resultaterne af de danske sprængningsforsøg, og de danske EU-ambassader opsøgte beslutningstagere i hovedstæderne for at sikre, at budskabet nåede frem til de rigtige.

Den intensive indsats bar frugt: Efter at Danmark i begyndelsen havde stået helt alene, blev det danske forslag enstemmigt vedtaget af samtlige EU-lande i sommeren 2008. Alle medlemsstaterne skal nu indføre en grænse på 45 pct. kvælstof fra ammoniumnitrat ved salg af gødning til private. Forbuddet gælder ikke for salg til professionelle landmænd.

FOTO: SCANPIX



*I 2008 blev Danmark mål for international terrorisme, sagde forhenværende statsminister Anders Fogh Rasmussen i sin åbningstale til Folketinget den 7. oktober og henviste til angrebet på den danske ambassade i Islamabad.*

## DEN FÆLLES UDENRIGS- OG SIKKERHEDSPOLITIK

EU er verdens største økonomi, verdens største frihandelsområde og verdens største donor af udviklingsbistand. Det forpligter – og giver indflydelse på globale spørgsmål. Når EU-landene står sammen og taler med én stemme, kan EU være med til at udbrede sikkerhed, stabilitet og velstand i verden.

I 2008 viste EU igen, at man kan handle, når det gælder. Da konflikten mellem Rusland og Georgien brød ud i sommeren 2008, var det EU, der fik en ledende rolle i forhandlingerne om en våbenhvileaftale mellem de stridende parter. Det var også EU, som på rekordtid fik udsendt flere end 200 observatører, der skal overvåge, om aftalen overholdes. Og det var EU's særlige repræsentant, som blev sat i spidsen for de samtaler mellem Rusland og Georgien, der er en del af aftalen om våbenhvile.

I Kosovo udsendte EU sin hidtil største og mest komplekse civile mission, EULEX, som vil omfatte ca. 1.900 politifolk og retsstatsekspertter. Samtidig har EU fået overdraget en række opgaver fra FN. Fremover vil det derfor være EU, der står i spidsen for den internationale indsats, som skal hjælpe til med at skabe et stabilt, demokratisk og multi-etnisk samfund i Kosovo.

Men det er ikke kun i nærområdet, at EU tager ansvar og handler. Også i Sudan har EU været aktivt engageret. Med danskeren Torben Brylle i spidsen har EU arbejdet for, at fredsftalen mellem Nord- og Sydsudan gennemføres, og at der findes en løsning i den vestlige Darfur-provins, hvor krigshandlinger har ført til en af verdens mest alvorlige humanitære kriser. EU har også i 2008 lanceret en militær operation i Tchad og Den Centralafrikanske Republik, hvor 3.700 europæiske tropper har til opgave at beskytte de mange flygtninge og internt fordrevne, der bor i flygtningelejre langs grænsen til Darfur.

EU har ligeledes øget sit engagement i Afghanistan i 2008. I oktober blev danske Kai Vittrup udnævnt til leder af EU's politimission i Afghanistan. Vittrup har til opgave at videreføre arbejdet med opbygningen af de afghanske politistyrker. I maj 2008 blev det besluttet at fordoble EU-politimissionens størrelse fra 200 til 400 internationalt udsendte.

Alt i alt er EU nu engageret i 13 internationale missioner. Tre af missionerne er militære, og Danmark kan derfor som følge af forsvarsforbeholdet ikke deltage i dem. Det gælder operationen Althea i Bosnien-Hercegovina, operationen i Tchad/Den Demokratiske Republik Congo og operation Atalanta, som er EU's første sømilitære operation og er iværksat ud for Somalias kyst for at bekæmpe pirateri i området.

EU vedtog i 2008 en opdatering af Den Europæiske Sikkerhedsstrategi, der i 2003 opstillede principper og satte mål for at fremme EU's sikkerhedsinteresser. Den opdaterede strategi tager hensyn til de nye og mere komplekse trusler som eksempelvis klimaforandringer og energiforsynings-sikkerhed og til de ændrede globale magtforhold.

Det gør EU til en stærk udenrigspolitisk stemme, at man kan samtænke de mange diplomatiske, politiske, økonomiske, bistandsmæssige og militære instrumenter. Dette brede samarbejde giver EU mulighed for at sætte handling bag sine ord, og det gør EU-samarbejdet til et centralt element i dansk udenrigspolitik.

## STYRKEDE BÅND TIL EU'S NABOER

Særligt to initiativer var i 2008 med til at udbygge EU's samarbejde med sine naboer. For det første etablerede EU sammen med ni arabiske lande, Tyrkiet og Israel en Union for Middelhavet. Og for det andet gik man i gang med at definere et nyt partnerskab, som skal styrke den østlige dimension i EU's naboskabspolitik.

### UNIONEN FOR MIDDELHAVET

Der blev pustet nyt liv i Euro-Middelhavs-partnerskabet, da Unionen for Mittel-

havet blev etableret i juli måned. Partnerskabet er en udbygning af det tidligere samarbejde mellem EU og middelhavslandene og omfatter bl.a. ni arabiske lande, Tyrkiet og Israel. Målsætningen er at fremme fred, demokrati, samarbejde og vækst i Middelhavsregionen.

Formandskabet for Unionen for Middelhavet vil være et fælles projekt for et EU-land og et sydligt partnerland. Det skulle gerne sikre, at begge grupper af lande føler et ejerskab for samarbejdet. Det er også hensigten, at Unionen skal have en klarere politisk profil og være mere synlig. Det vil f.eks. kunne ske ved gennemførelsen af nye projekter inden for bl.a. søvejs- eller landevejstransport samt miljø og energi til gavn for den enkelte borger i Unionen for Middelhavet. Der vil blive holdt topmøde for de lande, der er med i Unionen, hvert andet år.

Danmark var med til at sikre, at alle EU-lande – også dem, som ikke grænser op til Middelhavet – kan deltage på lige fod i Unionen for Middelhavet.

### DET ØSTLIGE PARTNERSKAB

På opfordring fra EU's stats- og regeringschefer fremlagde Europa-Kommissionen i december 2008 en meddelelse, der lægger op til et større EU-engagement i de seks lande, som er omfattet af EU's Naboskabspolitik: Armenien, Aserbajdsjan, Georgien, Hviderusland, Moldova og Ukraine.

Ud over at udbygge forbindelserne mellem EU og hvert af partnerlandene foreslår Europa-Kommissionen, at de 27 EU-lande og de seks partnerlande arbejder sammen på fire områder:

1. Demokrati, god regeringsførelse og stabilitet.
2. Økonomisk integration og konvergens med EU's politikker.
3. Energisikkerhed.
4. Mellemløst kontakter.

Det østlige partnerskab blev vedtaget i forbindelse med mødet i Det Europæiske Råd den 19.-20. marts 2009.

FOTO: SCANPIX



Udenrigsminister Per Stig Møller på besøg hos sin georgiske kollega umiddelbart før, konflikten mellem Georgien og Rusland brød ud.





## KRIGEN I GEORGIEN

Natten mellem den 7. og 8. august 2008 udbrød der kampe mellem georgiske styrker og sydossetiske separatister. Forud var gået en længere periode med øget spænding mellem Georgien og de to udbryderrepublikker, Abkhasien og Sydossetien. Tungt bevæbnede russiske landstyrker rykkede ind i Sydossetien med massiv luftstøtte og med støtte fra flådestyrker i Sortehavet. Efter voldsomme kampe trængte de russiske styrker georgierne tilbage og samtidig åbnedes endnu en front i Abkhasien. Russerne fortsatte fremrykningen langt ind i selve Georgien. Dermed var de to udbryderområder under fuld russisk kontrol, og Georgiens hovedfærdssårer var skåret over, så landet i realiteten var delt i to.

Den 12. august rejste EU's formand, den franske præsident Sarkozy, til Moskva og forhandlede en våbenhvile på plads. Den 1. september mødtes EU's stats- og regeringschefer for at drøfte situationen. De gav EU-formandskabet mandat til at forhandle en præcisering af aftalen på plads. Det lykkedes, da præsident Sarkozy, Europa-Kommissionens formand Barroso og EU's høje repræsentant Solana besøgte Moskva den 8. september.

Moskva-aftalen indeholdt bl.a. en bestemmelse om tilbagetrækning af de russiske tropper fra bufferzoner i selve Georgien på betingelse af, at EU inden den 1. oktober 2008 fik udsendt observatører til området. På rekordtid lykkedes det EU at udsende næsten 300 deltagere til missionen, hvilket var betydeligt flere, end man havde sat som mål. Danmark stod for 10 observatører, som blev sat på hold sammen med kollegaer fra Finland og var blandt de første, der meldte sig operative. Det danske bidrag består dels af politifolk og dels af medlemmer af det Internationale Humanitære Beredskab, som finansieres af Udenrigsministeriet. I alt 22 EU-lande bidrog til missionen. EU har også udnævnt en særlig repræsentant for konflikten i Georgien, Pierre Morel, som er blevet en drivkraft i bestræbelserne på at finde varige løsninger for området.

## KOSOVO – EULEX, EU'S STØRSTE CIVILE MISSION

Efter mange års usikkerhed om Kosovos status, erklærede landet sig selvstændigt den 17. februar 2008. Det skete efter en grundig og omfattende FN-ledet proces, som havde gjort det tydeligt, at der reelt ikke var andre muligheder. Alle sten var blevet vendt i forsøget på at indgå en aftale mellem Beograd og Pristina om Kosovos fremtidige status. Da det blev klart, at det var umuligt, og at yderligere udsættelse af en afklaring kunne virke destabiliserende, udsendte Kosovo efter samråd og koordinering med bl.a. EU en ensidig uafhængighedserklæring.

EU's dybe engagement i processen stillede store krav til den politiske vilje om at handle samlet – der var nemlig nogen intern EU-uenighed om Kosovos selvstændighed. Fem EU-lande havde ved udgangen af 2008 endnu ikke anerkendt Kosovo som et selvstændigt land. Alligevel formåede EU at spille en helt afgørende politisk og praktisk rolle. Efter afslutningen af den FN-ledede proces var en kortere EU-ledet proces afgørende for at gøre det krystal klart, at den politiske proces måtte slutte. På det praktiske plan lancerede EU – trods den interne uenighed om anerkendelsen – i dagene op til den forventede selvstændighedserklæring sin største civile retsstatsmission nogensinde, EULEX Kosovo. Der var nemlig ingen EU-uenighed om EU's vilje til at bidrage til stabiliseringen af situationen i Kosovo – og mere generelt på Balkan.

EULEX Kosovo har til opgave at hjælpe med at opbygge lokale politi- og retsmyndigheder i Kosovo, og EU fik derfor en ledende og koordinerende rolle i arbejdet for at fremme stabilitet og statsopbygning i Kosovo.

Allerede i marts begyndte udsendelsen af personel. Det var meningen, at missionen skulle være helt på plads, inden Kosovos grundlov trådte i kraft den 15. juni 2008. Men tidsplanen kunne ikke overholdes. I Serbien betragtede man nemlig det, at EU's mission skulle overtage den rolle, FN's mission, UNMIK, tidligere havde haft, som et symbol på Kosovos uafhængighed og modsatte sig derfor missionen.

Kosovo, Serbien og det internationale samfund blev i oktober 2008 enige om, at EULEX skulle fungere under UNMIK's neutrale ramme. Serbien så dette som en garanti for, at Serbiens territoriale integritet blev respekteret, og missionen kunne endelig iværksættes.

I december 2008 lykkedes det at få Serbien til at acceptere, at EULEX også omfatter de områder i det nordlige Kosovo, hvor flertallet af indbyggerne er af serbisk oprindelse. På den måde undgik man at dele Kosovo i et område for EULEX og et område for UNMIK, som kunne have cementeret serbisk dominans i det nordlige Kosovo.

Ved udgangen af 2008 omfattede missionen 1.500 internationalt udsendte medarbejdere og 500 lokalt ansatte. Danmark bidrager med 55 personer til missionen. Det er politifolk, dommere, anklagere, fængselsfunktionærer, administrativt personale og toldeksperter. I løbet af vinteren 2009 forventes missionen at nå den fulde kapacitet på 1.900 internationalt udsendte og 1.100 lokalt ansatte.



FOTO: SCANPIX

*EU er aktiv i genopbygningsarbejdet på Det Vestlige Balkan. På billedet ses franskmanden Yves de Kermabon, der står i spidsen for EU's mission, som hjælper med opbygning af Kosovos politi og retsvæsen.*

## EU'S INDSATS MOD PIRATER

Som reaktion på den stigende pirataktivitet i farvandet ud for Somalias kyst iværksatte EU i december 2008 for første gang nogensinde en maritim militæroperation – Operation Atalanta. Operationen har til formål at beskytte skibe, der sejler for World Food Programme (WFP) med fødevarerhjælp til nødlidende i Somalia og yde beskyttelse til den civile skibsfart ud for Somalias kyst.

Operation Atalanta er iværksat som reaktion på gentagne anmodninger fra FN's Sikkerhedsråd om en styrket indsats til beskyttelse af WFP-sejladserne fra Kenya til Somalia, som udgør den vigtigste forsyningskanal for fødevarer til Somalias mange flygtninge og internt fordrevne. Uden militær eskorte er det på grund af den stigende trussel fra pirater i området ikke muligt at gennemføre WFP-sejladserne.

Fra operationens start den 8. december 2008 og frem til udgangen af marts 2009 blev der eskorteret 19 skibe fra WFP, medbringende hvad der svarer til fødevarerbehovet i samme periode for mere end 1,5 millioner mennesker. I øjeblikket udgøres operationen af flådebidrag fra Frankrig, Tyskland, Spanien, Grækenland og Italien. Det ventes, at flere lande, herunder Sverige, Belgien, Nederlandene og Norge, vil sende operationelle bidrag i nær fremtid.

Som følge af det danske EU-forbehold på forsvarsområdet er Danmark afskåret fra at deltage i Operation Atalanta og eskorten af fødevarerskibe til Somalia, så længe denne foregår under EU-kommando.

Endvidere har EU den 6. marts 2009 i forbindelse med iværksættelsen af Operation Atalanta indgået en aftale med Kenya om overdragelse af formodede tilbage-



*EU's sømilitære operation ATALANTA beskytter skibe mod pirater ud for Somalias kyst. Danmark kan ikke deltage på grund af forsvarsforbeholdet.*

holdte pirater. Danmark er ligeledes afskåret fra at deltage i denne aftale på grund af det danske EU-forbehold på forsvarsområdet.

I perioden fra september 2008 til januar 2009 var Danmark til stede i området ud for Somalias kyst med støtteskibet Absalon, der anførte den multinationale Task Force 150, hvis opgaver omfattede bekæmpelse af pirateri. Danmark har tillige i perioden februar-marts 2008 i en national ramme varetaget ansvaret for eskorte af WFP-fødevarerskibe til Somalia, en opgave Danmark overtog fra Frankrig. Da Danmark ikke kan deltage i overdragelsesaftalen med Kenya, arbejder Danmark bilateralt på at indgå en overdragelsesaftale vedrørende retsforfølgning af tilbageholdte formodede pirater med Kenya.

## MENNESKE- RETTIGHEDER

EU's indsats på menneskerettighedsområdet er flerstrengt. Den består bl.a. af direkte kontakter mellem EU og tredjelande, når menneskerettighederne bliver krænket, og af en fælles EU-tilgang i multilaterale fora som f.eks. FN.

EU reagerer løbende, når der sker overtrædelser af menneskerettighederne forskellige steder i verden. EU har derfor også i 2008 protesteret mod dødsstraffe, tortur, forfølgelse og fængsling af menneskerettighedsforkæmpere og indgreb over

for ytrings- og religionsfrihed, herunder krænkelser af religiøse mindretals rettigheder. Desuden er menneskerettigheder og demokrati et emne, når EU laver samarbejdsaftaler med andre lande.

FN er et omdrejningspunkt for menneskerettighedsarbejdet, og derfor også centralt for EU's indsats på området. I FN's Menneskerettighedsråd har EU i 2008 søgt at få fokuseret arbejdet på at vedtage resolutioner – f.eks. om Sudan, Burma og Den Demokratiske Republik Congo – der kan forbedre menneskerettighedssituationen i en række lande. Det har imidlertid været vanskeligt, og Menneskerettighedsrådet har til trods for EU's modstand vedtaget landeresolutioner, der rent faktisk indskrænker menneskerettighederne. Det gælder bl.a. i forhold til ytringsfriheden.

EU har presset på for, at en ny såkaldt gennemgangsproces i FN's Menneskerettighedsråd, som bruges til at vurdere, om et land lever op til sine forpligtelser, bliver et stærkt kort i arbejdet for respekt af men-

neskerettighederne. I 2008 blev 32 lande gennemgået, herunder flere EU-lande. Processen er et nyttigt instrument til at fremme dialogen om menneskerettighedssituationen i de enkelte lande. Desværre er der andre medlemmer i FN, der modarbejder dette og gerne ser en udvanding af anbefalingerne om, hvordan landerapporterne bør følges op.

I FN benytter EU også det tredje udvalg under FN's Generalforsamling, som beskæftiger sig med sociale, humanitære og kulturelle forhold, til at sætte fokus på krænkelser af menneskerettigheder. I 2008 har EU arbejdet aktivt for at fremlægge egne resolutioner, bl.a. om Nordkorea, Burma, religiøs intolerance og børns rettigheder. Herudover er EU konstruktivt gået ind i behandlingen af andre resolutioner. Det lykkedes også i år med EU's aktive engagement at få vedtaget en tværregional resolution om et moratorium for dødsstraf – oven i købet med et større flertal end i 2007. EU var i øvrigt bannerfører på en erklæring om seksuelle minoriteters rettigheder.

EU har været særdeles aktiv i forberedelserne af den såkaldte Durban II-konference, som fandt sted under FN's rammer i april 2009.

Udover FN har EU også benyttet andre multilaterale fora, såsom Europarådet og OSCE, til at fremme menneskerettighedsspørgsmål.



FOTO: SCANPIX

*Udenrigsminister Per Stig Møller arbejder aktivt for respekt af menneskerettighederne.*

## MELLEMØSTEN

EU er bredt engageret i de konflikter, der er i Mellemøsten. Hvad angår konflikten mellem Israel og det palæstinensiske selvstyre, har EU gennem hele 2008 forsøgt at medvirke til fremskridt i fredsforhandlinger, der gennem Annapolis-processen har fundet sted mellem Israel og palæstinerne. EU har deltaget i Mellemøst-kvartetten og været fysisk til stede i regionen, bl.a. som følge af EU's politimission, EUPOL COPPS. EU er den største donator til det palæstinensiske selvstyre, både i form af humanitær støtte, især til Gaza, og støtte til opbygning af en palæstinensisk stat i form af institutionsopbygning, sikkerhed mv. EU besluttede i december 2008 at opgradere samarbejdet med Israel.

EU's forbindelser med Syrien var i løbet af 2008 under forandring. Der var baggrund for igen at styrke forbindelserne med Syrien, efter Syriens og Libanons aftale i juli om at oprette diplomatiske forbindelser og efter de indirekte fredsforhandlinger mellem Syrien og Israel. Den tidligere suspenderede associeringsaftale med Syrien forventes derfor underskrevet i 2009.

I Libanon er situationen mærkbart stabiliseret, efter at de stridende politiske grupperinger blev enige om Doha-aftalen i maj 2008. EU har meget stærkt tilskyndet og støttet denne udvikling, der er væsentlig for stabiliteten i regionen. Danmark gjorde i 2008 sit for at bidrage til en stabil situation i området ved bl.a. sammen med Tyskland at forbedre grænsekontrollen i det nordlige Libanon ved grænsen til Syrien.

Udviklingen i Iran stiller EU over for en række udfordringer. EU spiller en særlig rolle i det diplomatiske arbejde for at få Iran til at leve op til sine internationale



En betjent fra EU's politimission i snak med palæstinensiske politifolk.

forpligtigelser. Det drejer sig især om Irans atomprogram, som vækker bekymring i EU. EU har i 2008 drøftet atomprogrammet med Iran, på vegne af også USA, Rusland og Kina. I juni 2008 præsenterede EU Iran for et forhandlingsudspil, der blandt andet præciserede EU's tilbud om assistance til etablering af en iransk civil letvandsreaktor. Udspillet har dog hidtil ikke ført til resultater. EU har gennemført de sanktioner, som er vedtaget i FN og rettet mod det iranske atomprogram. EU overvejer løbende, hvordan man kan fremme behandlingen af sagen i Sikkerhedsrådet. Også menneskerettighedssituationen i Iran er vanskelig, og EU tager løbende konkrete sager op med de iranske myndigheder, bl.a. om dødsstraf og situationen for mindretal. Danmark bakker aktivt op om denne indsats.

EU's relationer til Irak er blevet styrket gennem det sidste år. EU er engageret i en

politisk dialog og forhandler om en handels- og samarbejdsaftale. EU er en af de største bidragsydere til genopbygningen af landet. EU's bidrag til at styrke retssikkerheden og respekten for menneskerettigheder sker bl.a. gennem en såkaldt retsstatsmission (EUJUST LEX). Missionen bidrager bl.a. til træning af irakisk politi og retsvæsen via kurser i EU's medlemslande. Danmark var i 2008 vært for tre kurser i menneskerettigheder, samarbejde og ledelse. I alt 182 irakere har deltaget i kurserne i Danmark. EU besluttede i 2008 at forlænge missionens mandat til udgangen af 2009, og det vil eventuelt kunne forlænges yderligere. I 2009 ventes missionen at gennemføre pilotaktiviteter i sikre områder af Irak. Fra dansk side har man aktivt arbejdet for at styrke missionens forankring i Irak.

## EU'S UDVIKLINGS- BISTAND

EU er verdens største donor af udviklingsbistand. Det betyder derfor noget, når EU sætter fokus på et særligt område eller en særlig problemstilling. I 2008 var det især fødevarekrise og klimaforandringer, som var i fokus. Men der blev også gjort en stor indsats for at gøre udviklingsbistanden så effektiv som muligt. EU's indsats var afgørende, da det i december 2008 lykkedes at få donorlandene til at bekræfte, at den økonomiske og finansielle krise ikke rækker ved målsætningen om at give udviklingsbistand svarende til 0,7 pct. af deres BNI.

### FØDEVAREBISTAND

Da fødevarepriserne i begyndelsen af 2008 skød i vejret, ramte det især udviklingslandene hårdt. Mange millioner mennesker blev sendt ud i fattigdom, sult og fejlernæring. Det reagerede EU på ved at afsætte midler til en såkaldt fødevarefacilitet, hvor pengene skal anvendes til at give støtte til fødevaresikkerhed og landbrug i udviklingslandene. Det gælder både fødevarebistand og støtte til køb af såsæd og gødning.

### KLIMA OG UDVIKLING

Sammenhængen mellem klima og udvikling var et fokusområde for EU's udviklingsbistand i 2008. Det skyldes, at udviklingslandene er særligt sårbare over for klimaforandringer, som mange steder gør det umuligt at bekæmpe fattigdom. Det understreges bl.a. i rapporterne fra FN's Klimapanel.

EU er derfor i gang med et se på, hvordan klimahensyn bedst integreres i udviklingssamarbejdet. I 2008 arbejdede man især med den praktiske gennemførelse af EU's Globale Alliance for Klimaforandrin-

ger, der blev lanceret i slutningen af 2007. Det er et initiativ, som skal støtte konkrete klimaindsatser i de fattigste og mest sårbare udviklingslande. Samtidig er det tanken, at initiativet skal føre til, at der kommer en dialog og muligvis skabes alliancer mellem EU-landene og særligt de fattigste udviklingslande i processen frem til COP15.

Klimaforandringernes betydning for EU's udviklingsbistand rækker videre end fattigdomsbekæmpelse. EU er i 2008 gået i gang med at analysere de sikkerhedspolitiske aspekter af klimaforandringerne. Resultaterne af dette arbejde vil indgå i EU's fremtidige regionale strategier, herunder f.eks. EU-Afrika-strategien. Samtidig har man i 2008 fortsat arbejdet med EU-Afrika-energipartnerskabet, som bl.a. skal forbedre Afrikas adgang til klima-

venlige, vedvarende energiløsninger. En af de konkrete indsatser under EU-Afrika-energipartnerskabet har været at forberede genopfyldningen af EU's såkaldte energifacilitet, som er en pulje af midler fra både EU-budgettet og medlemslandene, der skal bruges til at støtte lokale klimavenlige energiløsninger, som f.eks. vind- og sol-energi projekter.

### EFFEKTIVISERING AF UDVIKLINGSBISTANDEN

EU's udviklingsbistand skal være effektiv, så man får mest muligt for pengene. Det var emnet for et højniveaumøde i Ghana i september 2008, som var præget af Europa-Kommissionens og bl.a. Danmarks ambition om at styrke rammerne for, hvordan udviklingsbistanden gennemføres effektivt.

## EFFEKTIV BISTAND

Accra-handlingsplanen fra 2008 skal gøre udviklingsbistanden mere effektiv ved:

- Øget *demokratisk ejerskab* via inddragelse af civilsamfundet og parlamenterne i udviklingsprocessen.
- Øget brug af udviklingslandenes *egne systemer og procedurer*.
- Øget *gennemsigtighed, forudsigelighed og gensidig ansvarlighed* med indbygget forpligtelse til at offentliggøre udbetalings- og implementeringsplaner med et 3-5 års perspektiv.

Efter pres fra EU og Danmark er Accra-handlingsplanen nu blevet et stærkt instrument til at styrke arbejdet for fremme af *ligestilling og menneskerettigheder* i udviklingsarbejdet.



Udviklingsminister Ulla Tørnæs besøger en masailandsby i Tanzania.

## EU OG AFRIKA

### CONGO

EU spillede en aktiv rolle i Den Demokratiske Republik Congo (DRC) i 2008 for at sikre en fredelig løsning på de mange konflikter i regionen. EU var med til at gennemføre en fredskonference i Goma i januar, hvor 21 oprørsgrupper i Kivu-provinserne accepterede at lade sig afvæbne og demobilisere. Implementeringen af aftalen var langsommelig, og i august genoptog en enkelt oprørsgruppe kampene i det nordlige Kivu. Det førte til omfattende interne flygtningestrømme og en humanitær katastrofe. Intens diplomatisk indsats af EU, Den Afrikanske Union (AU) og FN førte til genoptagelse af fredsforhandlinger i november. EU er substantielt engageret i DRC med to missioner, EUPOL og EUSEC, og med omfattende humanitær bistand. EU anses af alle aktører i regionen som en værdifuld partner, der er med til at fremme fred.

### SUDAN

EU yder omfattende støtte til humanitære formål og udviklingsindsatser i Sudan, herunder den vestlige Darfur-provins, hvor en af vor tids mest alvorlige humanitære kriser udspiller sig. EU arbejder også aktivt på at gennemføre fredsftalen mellem Nord- og Sydsudan, ligesom EU bidrager til at finde en løsning på konflikten i Darfur. EU's særlige repræsentant for Sudan – danskeren Torben Brylle – koordinerer og forbereder EU's politiske og diplomatiske initiativer i Sudan og Darfur, bl.a. som EU's repræsentant i forbindelse med Darfur-fredsforhandlingerne.

Samtidig har EU udsendt en militær operation, EUFOR, til Tchad og DRC.



*Kampe mellem oprørsgrupper i Den Centralafrikanske Republik Congo har ført til massive flygtningestrømme og en humanitær katastrofe.*

Som supplement til den fælles FN-AU-mission i Darfur har EU's operation medvirket til at beskytte de mange flygtninge og internt fordrevne, der bor i flygtningelejre langs grænsen til Darfur. Dermed mindskes også risikoen for, at Darfur-konflikten breder sig yderligere til nabolandene. Danmark deltager ikke i operationen som følge af forsvarsforbeholdet. EUFOR's mandat udløb i marts 2009, hvor FN-styrker tog over.

### ZIMBABWE

Den politiske krise i Zimbabwe fyldte meget på EU's dagsorden i 2008. EU opretholdt og udvidede sine målrettede sanktioner over for landets magtelite. Sanktionerne består af en våbenembargo, forbud mod visum til indrejse i EU-lande og indefrysning af finansielle aktiver for præsident Mugabe og personkredsen omkring ham. EU's udenrigsministre udtrykte i flere erklæringer bekymring over udviklingen i landet, herunder den

alarmerende humanitære situation, som i efteråret 2008 blev yderligere forværret med udbrud af kolera. I de regelmæssige konsultationer med bl.a. Den Afrikanske Union og Samarbejdsorganisationen for det sydlige Afrika (SADC) har EU understreget behovet for et aktivt afrikansk engagement i forhold til Zimbabwe.

Det lykkedes den 15. september regeringspartiet Zanu-PF og de to MDC-oppositionspartier at nå til enighed om en magtdelingsaftale i Zimbabwe. Sydafrika spillede på vegne af SADC en vigtig rolle i at få aftalen færdigforhandlet. EU har fulgt opfølgningen på aftalen tæt, men har hidtil måttet konstatere, at der ikke er opnået reelle resultater. Den seneste udvikling i Zimbabwe, hvorefter der ultimo januar 2009 opnåedes enighed om dannelse af en samlingsregering, vil forhåbentlig markere et vendepunkt i Zimbabwens udvikling.

## EU OG ASIEN

### EU-KINA

Urolighederne i Tibet i marts 2008 medførte gnidninger i forholdet mellem EU og Kina. EU opfordrede både under og efter urolighederne i tydelige vendinger Kina til at være tilbageholdende og til at forhandle med Dalai Lamas repræsentanter. Det årlige EU-Kina-topmøde blev efter kinesisk ønske udsat, bl.a. fordi Kina misbilligede, at den franske præsident havde mødtes med Dalai Lama.

### TOPMØDE MELLEM EU OG ASIEN (ASEM)

Det syvende topmøde mellem EU og Asien (ASEM) blev afholdt i Beijing i oktober 2008. ASEM er et samarbejde mellem EU og 16 asiatiske lande (Brunei, Burma, Cambodja, Filippinerne, Indien, Indonesien, Japan, Kina, Laos, Malaysia, Mongoliet, Pakistan, Singapore, Sydkorea, Thailand og Vietnam). Topmødet i Beijing var det første med deltagelse af de nye medlemmer Bulgarien, Rumænien, Indien, Pakistan, Mongoliet samt ASEAN-sekretariatet. Drøftelserne på topmødet var især koncentreret om den finansielle krise og klima. Danmark var repræsenteret ved statsministeren, der holdt et indlæg om klima.

### EU OG PAKISTAN

Pakistan indledte 2008 som et militærstyre, men endte året med en demokratisk valgt regering og præsident. I april gennemførtes vellykkede parlamentsvalg, hvor den afdøde Benazir Bhuttos parti, Pakistan Peoples Party (PPP), vandt en overvældende sejr. EU støttede den demokratiske proces ved at have den største

udenlandske valgobservatørmission i landet. Observatørmissionens konklusioner bruges af EU til at fortsætte støtten til opbygning af demokratiske institutioner. Pakistans regering er under pres fra terrorister, der i årevis har angrebet regeringsmål og i 2008 i stigende omfang også udenlandske mål. Terrorbomberne mod den danske ambassade og Hotel Marriott var tragiske eksempler på dette. EU valgte på dansk opfordring i december 2008 at støtte den demokratisk valgte regering ved at beslutte at styrke relationerne til Pakistan bl.a. gennem styrket handel og øget politisk dialog.

### EU-TOPMØDE MED INDIEN

I september 2008 drøftede EU og Indien på deres niende topmøde de store globale udfordringer, som verden står overfor i dag, herunder klimaforandringer og situationen i Afghanistan. EU og Indien var enige om, at forhandlingerne om en frihandelsaftale skulle afsluttes hurtigst muligt. Indien er der dog fortsat skeptisk over for EU's ønske om en bredere partnerskabsaftale.



Tilhængere af Pakistan Peoples Party fester i gaderne efter et vellykket demokratisk parlamentsvalg i april 2008.





*EU's politimission i Afghanistan ledes af danske Kai Vittrup.*

#### EU-AFGHANISTAN

EU er en af de største donorer i Afghanistan med et budget på 500 mio. euro for 2008-2010. EU's engagement fokuserer på tre områder: retsreform, udvikling af landdistrikter og sundhed.

Opbygningen af en troværdig og effektiv politistyrke i Afghanistan er blandt de største og mest afgørende udfordringer for den samlede indsats. EU valgte i juni 2007 at etablere politimissionen EUPOL. Missionens formål er at bidrage til at sikre kvaliteten i politiarbejdet gennem træning og rådgivning på strategisk niveau samt uddannelse af afghanske polititrænere.

Den grundlæggende filosofi bag missionens arbejde er, at det er nødvendigt med afghansk involvering og medejerskab, hvis der skal skabes en positiv og bæredygtig opbygning af de afghanske politistyrker.

Der er ca. 200 internationalt udsendte til EUPOL. De fleste er civile politifolk. Arbejdsbetingelserne i Afghanistan er vanskelige, og det var derfor først i sommeren 2008, at EUPOL var fuldt deployeret, og at målsætningen om, at EUPOL skulle være tilstede i 15 af Afghanistans 34 pro-

vinser, blev nået. I oktober 2008 blev danske Kai Vittrup udnævnt til missionschef for EUPOL. Vittrup har stor international erfaring og har tidligere stået i spidsen for FN-indsatser på politiområdet i bl.a. Kosovo og Sudan.

Vittrup og EUPOL står nu over for en udfordrende opgave med at fordoble missionens kapacitet til 400 internationalt udsendte. Det er vanskeligt, fordi sikkerhedssituationen er skrøbelig, og fordi der ikke er nok egnede politifolk til rådighed. Danmark bidrager foruden Kai Vittrup med 13 politifolk og to civile rådgivere til EUPOL missionen.

EU udnævnte i september 2008 Ettore Sequi som EU's særlige repræsentant i Afghanistan. Den særlige repræsentant skal bl.a. orientere medlemslandene om udviklingen i landet og hjælpe med at koordinere EU's indsats. EU hævdede i 2008 sit humanitære bidrag med 31 mio. euro på grund af et stigende behov. En del af bistanden er gået til at bistå hjemvendte flygtninge fra Pakistan og Iran. Danske NGO'er har været partnere i denne indsats og bidrog til f.eks. vandforsyning og husly.

## EFFEKTIV BISTAND

Cyklonen Nargis ramte den 2. maj 2008 Burma/Myanmar. FN vurderer, at cyklonen medførte ca. 140.000 døde eller savnede, og at ca. 2,4 mio. mennesker fik behov for nødhjælp.

EU besluttede i maj at yde katastrofeshjælp for knap 90 mio. kr. og fødevarebistand for godt 37 mio. kr.

På grundlag af en mere præcis vurdering af katastrofens omfang og nødhjælpsbehovet besluttede EU i december at bevilge yderligere knap 165 mio. kr. over en 18 måneders periode fordelt på godt 37 mio. kr. i fødevarebistand og godt 127 mio. kr. i humanitær bistand. Bistanden skal gå til at afhjælpe de humanitære behov inden for vand og sanitet, husly, ernæring, fødevarer og genopbygningsaktiviteter. Udmøntningen af disse midler er stadig i gang.

Samlet set har EU i alt bidraget med ca. 292 mio. kr. til ofrene for Nargis.

## EU OG LATINAMERIKA

Det femte topmøde mellem EU og de latinamerikanske og caribiske lande blev afholdt den 16. maj 2008 i Peru, hvor 60

lande deltog. Danmark var repræsenteret af udenrigsminister Per Stig Møller. Topmødets to temaer var "fattigdom, ulighed og inklusion" samt "bæredygtig udvikling: miljø, klimaændringer og energi." Klima stod højt på dagsordenen, og der var enighed om at styrke samarbejdet på dette område og at arbejde for en ambitiøs, global klimaaftale for perioden efter 2012.

EU besluttede i 2008 at etablere et strategisk partnerskab med Mexico. Partnerskabet vil ligne det, der i 2007 blev etableret mellem EU og Brasilien, som omfatter områder som styrket regionalt samarbejde og samarbejde om fred og sikkerhed samt bæredygtig udvikling.

EU forhandler samtidig med to grupper af latinamerikanske lande om at indgå "associeringsaftaler". Forhandlingerne med de centralamerikanske lande forløber planmæssigt og vil formentlig kunne afsluttes i 2009. Forhandlingerne med Andin-landene (Bolivia, Colombia, Ecuador og Peru) er derimod løbet ind i alvorlige vanskeligheder, især på grund af intern uenighed mellem Andin-landene om aftalens handelsdel.

FOTO: SCANPIX



Peru var rammen om det femte topmøde mellem EU og de latinamerikanske og caribiske lande i maj 2008.



## UDENRIGSMINISTERIET

Asiatisk Plads 2  
1448 København K  
Telefon: 33 92 00 00  
Telefax: 32 54 05 33  
E-mail: [um@um.dk](mailto:um@um.dk)  
Internet: [www.um.dk](http://www.um.dk)